

การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพของการจัดสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2557

การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพของการจัดสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2557

บุษรา ฉัตรวัฒนกำจร. (2557). การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัด
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัด
เชียงใหม่. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ :
อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งเพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานและเปรียบเทียบการดำเนินงาน
ของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามตำแหน่งและ
สถานที่ตั้งของสถานศึกษา ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการจัด
สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ โดยจำแนกตามที่ตั้งของ
โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ
0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ
ทดสอบค่า t แบบ Independent Sample test

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับการจัด
สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา
ด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียน
อนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ยกเว้นด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ถูกผู้บริหารและครู
มีระดับการระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเขต
อำเภอเมืองมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูและผู้บริหารนอกเขตอำเภอเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ .01

IMPLEMENTAION OF EDUCATION PERFORMANCE IN THE ENVIRONMENT
CONDUCTIVE TO LEARNING SAFETY AND HYGIENE
OF PRIVATE SCHOOL IN CHIANG MAI.

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2014

Buaaraa Chatwattanakamjorn (2013). *Implementation of educational performance in the environment. Conducive to learning Safety and hygiene of private schools in Chiang Mai*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr. Jaruwat Ployduangrat.

The objectives of this research were to study Implementation and compare of educational performance in the environment. Conducive to learning Safety and hygiene of private schools in Chiang Mai. area differently. The samples used in this study include administrators and teachers to work in a private kindergarten in Chiang Mai 200 people.

The findings were as follows.

1. The implementation of educational performance environment that is conducive to learning, safety and hygiene of private kindergartens in Chiang Mai. About the environment inside and outside the building at a high level. Both generally and specifically.
2. Results comparing opinions on the operation of the institutions. Performance environment that is conducive to learning, safety and hygiene of private kindergartens in Chiang Mai. Found that some teachers have more practical significance at .01, both generally and specifically . Exception of the environment within the school administrators and teachers. Levels of performance levels did not differ for Vegas.
3. Results Comparison found that teachers and administrators who work in the school district, the city has a more practical level, teachers and administrators, the capital district, significant at .01.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอิงจากอาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะต่างๆในการศึกษา และการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.รณิดา เขยชุ่ม เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิต ดร.ศรีไพร ตาอินทร์ ดร.สุภาพร ราธิเสน และ อาจารย์พิสมัย อะโน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัย และรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการในการจัดเก็บข้อมูลและคุณครูที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ได้รับกำลังใจและการช่วยเหลือในด้านต่างๆเป็นอย่างดี จากทุกคนโดยเฉพาะคุณวราพจน์ โชติสุวรรณ ที่คอยให้กำลังใจเป็นพลังผลักดันไปสู่ความสำเร็จ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บุษรา ฉัตรวัฒนกำจร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมุติฐานการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่.....	9
มาตรฐานการศึกษา.....	11
มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย (รอบ 3).....	15
ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน.....	24
ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
3 วิธีดำเนินการวิจัย	64
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	64
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	79
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	79
สมมุติฐานของการวิจัย.....	79
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
สรุปผล.....	80
อภิปรายผล.....	82
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	94
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	107

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่.....	10
2 ความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้และมาตรฐานตามกฎกระทรวงฯ.....	18
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่ตั้งโรงเรียน.....	64
4 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารและครูจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถามและที่ตั้งของโรงเรียน.....	69
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของสถานศึกษา ด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม และรายด้าน.....	70
6 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานด้านประสิทธิภาพการ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียน อนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายข้อด้านการจัดสภาพแวดล้อม ภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้.....	71
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูก สุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนก ตามรายด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย.....	72
8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ด้าน ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายข้อด้าน การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกสุขลักษณะ.....	73
9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายข้อด้าน การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้.....	74

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมและจำแนกตามรายข้อด้าน การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัย.....	75
11 ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายข้อด้าน การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะ.....	76
12 วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาล เอกชนจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมและรายด้านจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบ แบบสอบถามโดยการทดสอบค่าที (Independent Samples Group).....	77
13 วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียน อนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานที่ตั้งของ สถานศึกษาโดยการทดสอบค่าที (Independent Samples Group).....	78

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	7
2 กรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรฐาน.....	14

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การที่ประชากรของโลกมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนั้น ทำให้เกิดความต้องการผลผลิตจากธรรมชาติเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากว่าทุกคนล้วนมีความต้องการในชีวิตเหมือนกัน ในเรื่องปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค จึงทำให้มีการแสวงหาเพื่อให้ได้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการมากที่สุดจากธรรมชาติที่เกิดจากการสำรวจขุดค้นและแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ผลที่ตามมาทำให้ประเทศต่างๆในโลกและประเทศไทยเผชิญกับปัญหาวิกฤตของสิ่งแวดล้อม ที่มีความรุนแรงเกี่ยวกับการลดลงทั้งคุณภาพและปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยมนุษย์ได้นำทรัพยากรธรรมชาติต่างๆมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมประกอบกับในปัจจุบันได้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีการคิดค้นประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับอำนวยความสะดวกและประโยชน์ของการใช้สอยของมนุษย์ตลอดเวลา นั้นหมายถึงว่าปัจจัยพื้นฐานที่ต้องนำมาใช้คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติในรูปของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นวัตถุและแนวความคิด เทคโนโลยี และขนบธรรมเนียมประเพณี ถ้าใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติโดยปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเอาชนะธรรมชาติแล้ว จะก่อให้เกิดรูปแบบวัฒนธรรมทางวัตถุทางความคิดและการกระทำ แต่การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมของชาติ (จิตราวัฒน์ โพรหมามกะ. 2552: 14)

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนครูคนหนึ่งที่สามารถให้การศึกษอบรมและกล่อมเกลาจิตใจของคนได้เพราะคนที่อยู่ในสภาพสังคมที่ซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไปโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นกระบวนการและวิธีการดำรงรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมในการรักษา สภาพแวดล้อม ความมีระเบียบวินัย ความสวยงามและความสมดุลทางธรรมชาติในสถานศึกษา นอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้วยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกกระตือรือร้น ใครรู้ใครเรียน รู้จักวิธีการดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วย และสภาพแวดล้อมที่ดีกลายเป็นสถานที่ที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษามากขึ้น มีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากที่ยอมรับในฐานะหน่วยงานนำสังคมในชุมชน สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาและเป็นกำลังหลักของชุมชนด้านต่างๆตามไปด้วย เช่น การอนุรักษ์และพัฒนา สภาพแวดล้อมภายในชุมชน การพัฒนาจริยธรรมด้านสภาพแวดล้อมของคนในชุมชน การดำเนินงานอนามัยสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเท่ากับการยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตและ

ยกระดับจิตใจของคนทั้งชุมชนให้พัฒนาไปพร้อมกัน จึงจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนอีกด้วย (เสรี ลาซโรจน์ 2554: 60)

โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าสถาบันครอบครัว เนื่องจากเด็กต้องใช้เวลาในช่วงหนึ่งของชีวิตในการเจริญเติบโตวันหนึ่ง ๆ เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่โรงเรียนวันละประมาณ 8 -10 ชั่วโมง ความรู้ ทักษะ ค่านิยม ประสบการณ์ต่างๆที่เด็กได้รับในโรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความสนใจ และอุดมคติในชีวิตการเรียนต่อไปจนถึงชีวิตการทำงานของเด็กทุกคน ประการสำคัญโรงเรียนเป็นสถาบันที่สร้างเสริมประชาชนให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และมีพฤติกรรมที่ปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้เต็มความสามารถ อย่างไรก็ตามสิ่งแวดล้อมหรือการกระทำต่างๆภายในโรงเรียนก็ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากมายเช่นเดียวกัน (เอมอชฌา วัฒนบูรานนท์.2552: 101) ซึ่งสอดคล้องกับสมทรง อินสว่าง (2550: 88) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ ที่ให้การศึกษ อบรม เปรียบเสมือนบ้านแห่งที่สองของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนจะต้องใช้ชีวิตอยู่วันละไม่ต่ำกว่า 6 -7 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 -12ปี ดังนั้น สภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีอิทธิพลต่อสุขภาพอนามัยของนักเรียนมาก ถ้าโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมให้ดี ก็จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนในทางที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามถ้าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ดีเท่ากับเป็นการบั่นทอนชีวิตจิตใจของนักเรียนไปด้วย

ดังนั้นเมื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองได้เด็กได้มอบหมายภาระหน้าที่ให้การศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็กแทนตนชั่วคราว ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรต่างๆ ภายในโรงเรียนจึงไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบในการดูแลและจัดการต่างๆให้เกิดสวัสดิภาพสูงสุดแก่เด็ก (จินตนา สรายุทธพิทักษ์. 2551: 53) ซึ่ง อรุณี โคตรสมบัติ (2552: 5-6) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 5 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมขององค์กร สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางการเงินและสภาพแวดล้อมทางกายภาพซึ่งในสภาพแวดล้อมทั้ง 5 ด้านนี้โรงเรียนอาจมีการจัดและดำเนินการในด้านต่างๆจำแนกแยกย่อยออกไปแตกต่างกันทั้งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของแต่ละโรงเรียน

บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของนักเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิดจิตใจ และคุณธรรมต่างๆอันพึงประสงค์ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ ย่อมทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล อันจะเป็นประโยชน์ในการที่นักเรียนจะได้พัฒนาตนเองให้เต็มความรู้ ความสามารถและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลเป็นแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเป้าหมาย เสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคล ที่มีอยู่ในตนเองให้เจริญเติบโตอย่างเต็มขีดความสามารถ ศักยภาพ จะได้รับการกระตุ้นและพัฒนาโดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ซึ่งบทบาทของครูเป็นผู้เอื้ออำนวย กระตุ้นการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ตามสภาพและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2551: 61)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 มาตรา 24(5) ระบุให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนย่อมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนา นักเรียน โรงเรียนที่มีความสะอาด สงบร่มรื่น อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และทรัพย์สินอื่นๆ ของโรงเรียนที่มีการดูแลรักษา อำนวยความสะดวก พอเพียงและอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี พร้อมทั้งจะให้ครูและนักเรียนใ้ใช้ได้อย่างตลอดเวลา ย่อมส่งผลให้ทุกคน ที่อยู่ในโรงเรียน มีจิตใจแจ่มใส รักความสะอาดและรักความร่มรื่น ถือว่าเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรที่จะเกิดขึ้นในตัวนักเรียน นับเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดีขึ้น นอกจากโรงเรียนจะมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน อันได้แก่ การจัดใ้มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ที่มีไว้ฝึกกิจกรรมการเรียนการสอน มีห้องสมุดไว้เป็นแหล่งการเรียนรู้ มีพื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี การบริการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของนักเรียนยังจำเป็นที่จะต้องจัดใ้กับนักเรียนอีกด้วย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการภายในโรงเรียน ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนใ้นักเรียนมีความสุข ปลูกฝังการมีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ดังนั้นทางโรงเรียนต้องจัดการใ้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อนักเรียนจะได้เรียนรู้สิ่งที่ดีและถูกต้อง และนำไปใ้ใ้เกิดประโยชน์ ผู้วิจัยใ้ความสนใจศึกษาค้นคว้าในเรื่องการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำไปใ้ใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการใ้เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาใ้มีประสิทธิภาพต่อไป.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ นำข้อมูลไปจัดวางแผน จัดทำกำหนดนโยบายและมาตรการที่จะส่งเสริมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะให้เหมาะสมกับความต้องการ ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อรับรองการประเมินคุณภาพมาตรฐานของสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ 2 ด้าน ดังนี้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

1.1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

1.1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

1.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.2.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

1.2.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เปิดสอนเฉพาะระดับอนุบาลเท่านั้น จำนวน 396 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 200 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 37 คน และครู 167 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1. ตัวแปรอิสระมีดังนี้

3.1.1 สถานที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครู

3.1.2 ที่ตั้งของโรงเรียน

- 1) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง
- 2) ตั้งอยู่ต่างอำเภอ

3.2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

3.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 2) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
- 3) การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

3.2.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 2) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
- 3) การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก สะอาด สุขลักษณะ สวยงาม และปลอดภัย

2. การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณอาคารเรียน ได้แก่ ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องสมุด โรงอาหาร ตลอดจนห้องประกอบต่างๆที่ใช้ทำกิจกรรมภายในอาคารเรียน

2.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การจัด ตกแต่ง ภายในอาคาร ภายในห้องเรียน สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและเพียงพอแก่นักเรียน และสอดคล้องกับหลักสูตร

2.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย หมายถึง การจัดสภาพอาคารเรียนให้ปลอดภัยสำหรับเด็กและมีระบบป้องกันต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของเด็ก เช่น ระบบการติดตั้งไฟฟ้า ระบบดับเพลิง การวางแผนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่างๆ

2.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกสุขลักษณะ หมายถึง การจัดบริเวณและพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารเรียนให้ถูกสุขลักษณะและเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่บริเวณห้องน้ำห้องส้วมห้องอาหาร ระบบการกำจัดขยะ ที่เหมาะสม

3. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่บริเวณภายนอกอาคารเรียน ได้แก่ สนามเด็กเล่น สนามหญ้า สวนหย่อม มุมพักผ่อนสำหรับผู้ปกครอง พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดจนบริเวณที่เด็กใช้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การจัดพื้นที่บริเวณของโรงเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็ก รวมถึงการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ การวางแผน และการประเมินผลการใช้บริเวณให้เกิดการเรียนรู้

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ปลอดภัย หมายถึง การบริหารของสถานศึกษาในการจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัยและการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก และการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าเพื่อให้มีระบบการจัดการสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก

3.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ถูกสุขลักษณะ หมายถึง การจัดบริเวณโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ เช่น บริเวณที่ตั้ง สัดส่วนที่เหมาะสม รั้วรัน การวางแผนใช้สถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ อันประกอบด้วย การกำจัดขยะ การจัดที่สำหรับแรงฟัน ที่ชำระล้าง เป็นต้น

4. โรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะระดับอนุบาลระดับเดียวเท่านั้น

5. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง หมายถึง โรงเรียนอนุบาลเอกชนที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีทั้งหมด 28 โรงเรียน

6. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในต่างอำเภอ หมายถึง โรงเรียนอนุบาลเอกชนที่ตั้งอยู่ในต่างอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยอำเภอสันกำแพง อำเภอแมริม อำเภอแม่แตงอำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง อำเภอฮอด อำเภอเชียงดาว อำเภอฝาง อำเภอแม่สาย อำเภอไชยปราการ อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอพร้าว และ อำเภอฮอด มีจำนวนทั้งหมด 46 โรงเรียน

7. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ อันประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และผู้อำนวยการ

8. ครู หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดตัวแปรตามจากมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2551: 53-57) ด้านการบริหารจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะตัวบ่งชี้ที่ 5.5 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ และตัวบ่งชี้ที่ 5.6 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัยและการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยนำมากำหนดตัวแปรอิสระ คือสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้บริหารและครู ที่ตั้งของโรงเรียน และตัวแปรตามคือประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะประกอบด้วย 1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร 2. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก ดังภาพประกอบ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานภาพของผู้ตอบ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ผู้บริหาร 1.2 ครู 2. ที่ตั้งของโรงเรียน <ol style="list-style-type: none"> 2.1 อำเภอเมือง 2.2 ต่างอำเภอ 	<p>ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ 2. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 2.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนแตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งต่างกันมีการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการศึกษาถึงการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่
2. มาตรฐานการศึกษา
3. มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย (รอบ 3)
4. ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 5.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 5.2 ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 5.3 ประเภทของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 5.4 การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
6. ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 6.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร
 - 6.1.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 6.1.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ปลอดภัย
 - 6.1.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ถูกสุขลักษณะ
 - 6.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร
 - 6.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 6.2.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ปลอดภัย
 - 6.2.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ถูกสุขลักษณะ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนเอกชนในปัจจุบันต่างมุ่งรับใช้ชาติช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งการเปิดสอนระดับอนุบาลเรียกว่าเป็นโรงเรียน

ประเภทสามัญ เปิดทำการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 โรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งสมาคมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2513 และใช้ชื่อว่าสมาคมโรงเรียน เอกชนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาการศึกษาของเด็กและเยาวชน ในจังหวัดเชียงใหม่ มีคณะกรรมการบริหารสมาคมที่ได้มาจากการคัดเลือกตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัด เชียงใหม่และได้ดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลจากทะเบียนสมาชิกสมาคมโรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2556 มีสมาชิกรวมทั้งหมด 179 โรงเรียน ซึ่งสามารถแบ่งตาม ประเภทของโรงเรียน ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่

ประเภทของโรงเรียน	จำนวน (โรงเรียน)
ระดับอนุบาล1-3	74
ระดับอนุบาล1-ป.6	19
ระดับอนุบาล1-ม.3	14
ระดับป.1-ม.3	2
ระดับอนุบาล1-ม.6	11
ระดับ ป.1-ม.6	2
ระดับ ม.1-ม.3	6
ระดับ ม.1-ม.6	3
นานาชาติ (เกรด 1-12)	3
ระดับอาชีวศึกษา	12
หลักสูตรระยะสั้น	29
รวม	179

ที่มา: สมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ (2556). ทะเบียนสมาชิกสมาคมโรงเรียน เอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2556

สมาคมโรงเรียนเอกชนมีกรอบการดำเนินงานดังนี้

เป้าหมาย : การพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทุกโรงเรียน

วิสัยทัศน์ : สมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ รวมพลังส่งเสริมและพัฒนาการจัด การศึกษาของโรงเรียนเอกชน ให้มีความมั่นคง มีคุณภาพมาตรฐานสูงกว่ามาตรฐานการศึกษาชาติ

ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และบุคลากรของโรงเรียนเอกชนได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนได้รับโอกาสด้านสวัสดิการที่เทียบมบุคลากรของรัฐ

พันธกิจ : การทำให้ประชาชน ผู้ปกครองได้เห็นความเป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ที่ว่าคุณภาพของเราดีกว่าโรงเรียนของรัฐ

2. มาตรฐานการศึกษา

2.1 ที่มาและกรอบแนวคิดของมาตรฐานการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนร่วม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545) ดังนั้นการที่จะดูคุณภาพการศึกษา จึงดูที่คุณภาพคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ตัวป้อนคือนักเรียนที่รับเข้าเรียนรวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่นความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษาและการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษามากน้อยไม่มากนัก นอกจากนี้ สถานศึกษาในปัจจุบันมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเอง จึงย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาปฐมวัยขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 1)

2.2 ความสำคัญของการมีมาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2551: 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีมาตรฐานไว้ว่ามาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อให้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 3) มาตรฐานในบริบทนี้เป็นมาตรฐานทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยองค์กรรวม การกำหนดให้มีมาตรฐานทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพเพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาก่อให้เกิดความสำคัญกับการจัดการศึกษา

2 ประการ คือ

1. สถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. มาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปใน

ทิศทางใด

ดังนั้น หากมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือมีประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานโดยองค์กรภายนอก สถานศึกษาสามารถเตรียมตัวให้พร้อมในการประเมินนั้นๆได้ การกำหนดมาตรฐานเป็นการกำหนดความคาดหวังให้ชัดเจนสำหรับครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาถ้าไม่มีมาตรฐานสาธาณชนก็จะไม่ทราบว่ สาระสำคัญที่แท้จริงของการจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ชาติต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องไปในทิศทางใด คุณภาพการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีอะไรเป็นเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน คุณภาพครูที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหารจัดการตลอดจนคุณภาพด้านการจัดสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ มาตรฐานยังนำมาใช้เป็นแนวทางให้กับสาธาณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น ๆ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่างๆ ได้เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ สูงขึ้นตามความคาดหวังของชุมชนในด้านต่างๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ สูงขึ้นตามความคาดหวังของชุมชนในด้านต่างๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ สูงขึ้นตามความคาดหวังของชุมชน

มาตรฐานการศึกษาจึงมีคุณค่าแก่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้เรียน ผู้เรียนทราบความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติว่าต้องการคนที่มีลักษณะพึงประสงค์อย่างไร ผู้เรียนจะท่ทำอะไรจึงจะเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่มาตรฐานการศึกษา กำหนดทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง
2. ครู ครูจะทราบว่าครูคุณภาพที่ชาติต้องการมีคุณสมบัติ คุณลักษณะอย่างไร ต้องจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานการศึกษาจึงเป็นกรอบแนวทางที่ทำให้ครูรู้ว่าจะต้องออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดไว้
3. ท้องถิ่นและสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาจะเป็นแนวทางให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมมือกันจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
4. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน และผู้นำชุมชน มาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ที่จะทำให่คนไทยในท้องถิ่นเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

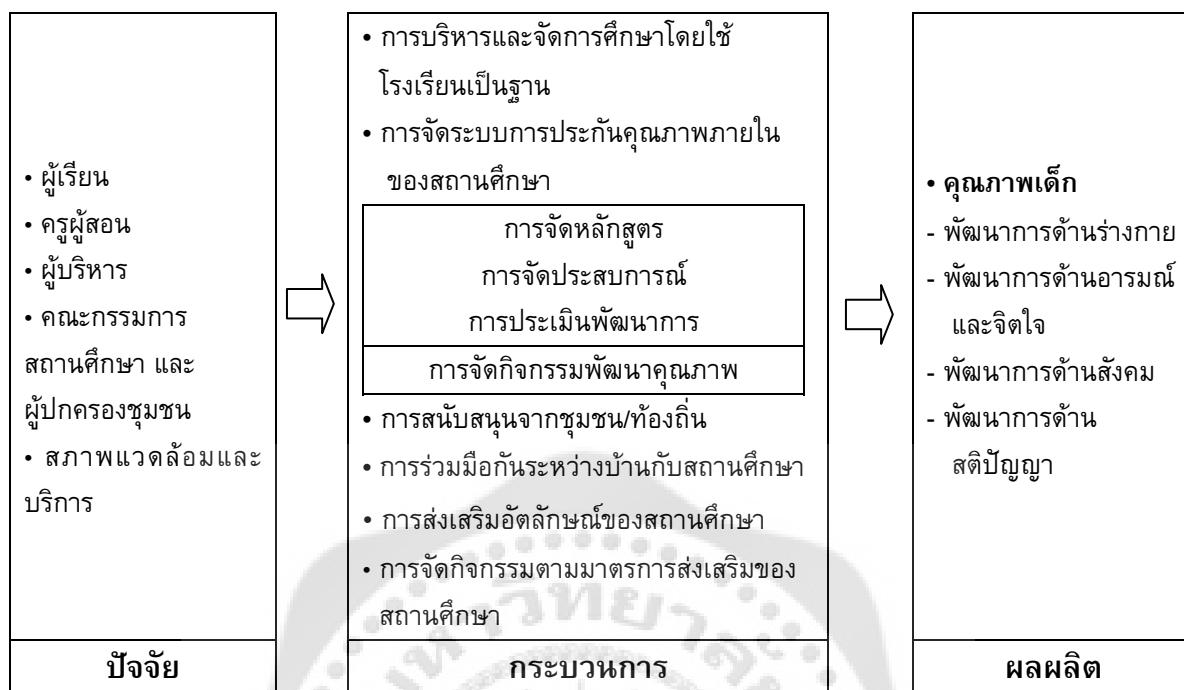
5. ประเทศชาติ มาตรฐานการศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้ทุกองค์ประกอบของระบบ การศึกษาขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน สู่เป้าหมายเดียวกัน มาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดเอกภาพการ จัดการศึกษามีความหมาย

2.3 แนวคิดการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 2) กล่าวว่าสถานศึกษาที่ จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมีสิ่งสำคัญที่บ่งบอกได้อย่างชัดเจนหลายประการ ได้แก่ มีการ กำหนดภารกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการกำกับติดตามงานสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ระหว่าง บ้านและชุมชนมีความใกล้ชิดและไว้วางใจกัน มีการตั้งความคาดหวังของผลสำเร็จไว้สูง ในความเป็น ผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพทั้งครูและผู้บริหาร มีการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และให้ เวลาผู้เรียนในการทำงานกลุ่มมากขึ้น จัดสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นอย่างมีระเบียบ สะอาด และปลอดภัย มีการจัดหลักสูตรที่ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมาย ใช้กลวิธีการประเมินที่หลากหลาย จัดการเรียน การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการที่จะเรียนรู้บรรยากาศที่ส่งเสริมความ เป็นเลิศทางวิชาการขจัดสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคสำหรับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน พัฒนางานอยู่บนพื้นฐานของการวิจัย ใช้แหล่งเรียนรู้ที่อยู่อย่างเต็มที่และวางแผนงานอย่างมี ประสิทธิภาพ

เมื่อวิเคราะห์ลักษณะหรือกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว สามารถจัดแบ่งปัจจัยที่สะท้อนคุณภาพ การศึกษาได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการจัดการศึกษา (มองที่ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ชุมชน) 3) ด้านการสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ (มองที่การร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและชุมชน) 4) ด้าน อัตลักษณ์ของสถานศึกษา (มองที่ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญาและอุดมการณ์ของสถานศึกษา) และ 5) ด้านมาตรการส่งเสริม (มองที่การดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายตามอุดมการณ์ของสถานศึกษาและนโยบายของรัฐ ในขณะปัจจุบัน)

จากข้อสรุปดังกล่าวเมื่อนำมาประยุกต์กับแนวคิดการทำงานเชิงระบบ (System approach) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต คณะอนุกรรมการพัฒนามาตรฐาน และ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้ร่วมกันกำหนดกรอบ แนวคิดเพื่อความชัดเจนในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับ การศึกษาปฐมวัย และให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังแสดงในภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรฐาน

2.4 แนวคิดและทิศทางในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 11) เพื่อให้การนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แนวคิดและทิศทางในการประเมินคุณภาพภายนอกที่สาม ระดับการศึกษาปฐมวัยมีดังนี้

2.4.1 ประเมินอิงเกณฑ์ตามจุดเน้นของสถานศึกษา

2.4.2 ประเมินจากผลการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงการจัด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพภายใน

2.4.3 ประเมินโดยวิธีการและข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงพัฒนาการ

2.4.4 ประเมินโดยการยืนยันรายงานการประเมินตนเองที่ถูกต้องเชื่อถือได้ เพื่อกระตุ้นให้การประกันคุณภาพ ภายในมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

2.4.5 ลดจำนวนตัวบ่งชี้และจำนวนมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยถ่ายโอนตัวบ่งชี้และ มาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้อยู่ในระบบการประกันคุณภาพภายใน

2.5 คำนิยามของกลุ่มตัวบ่งชี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 10) ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย แบ่งเป็น 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ดังนี้

กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินภายใต้ภารกิจของสถานศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินบนพื้นฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องมีและปฏิบัติได้ ซึ่งสามารถชี้ผลลัพธ์และผลกระทบได้ดี และมีความเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายใน เป็นการพัฒนามาจากการประเมินคุณภาพภายนอกแรกและรอบสอง ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1-8

กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิตตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา รวมถึงความสำเร็จตามจุดเน้น และจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสถานศึกษา โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่ 9 - 10

กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อร่วมกันชี้แนะ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคมตามนโยบายของรัฐ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนตามกาลเวลาและปัญหาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเป้าหมายที่แสดงถึงความเป็น ผู้ช่วยเหลือสังคมและ แก้ปัญหาสังคมของสถานศึกษา เช่น การปฏิรูปการศึกษา การส่งเสริมและสืบสานโครงการตามพระราชดำริและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา การป้องกัน สิ่งเสพติด การอนุรักษ์พลังงาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การป้องกันอุบัติเหตุ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมความรักชาติและความเป็นไทย ฯลฯ โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาให้การรับรองการกำหนดตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมของสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่ 11 และ 12

เพื่อให้การนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาต่อไป

3. มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย (รอบ 3)

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามสำนักงานสำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2551 :2) มีแนวคิดและหลักการในการประเมินคุณภาพภายนอกตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติโดยมุ่งเน้นคุณภาพของเด็กเป็นหลัก เพื่อให้ความมั่นใจว่าเด็กจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะอยู่ที่ท้องถิ่นใดก็ตาม การศึกษาปฐมวัยถือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเด็กให้มีรากฐานสำหรับความสามารถ

ทั้งปวงในชีวิตเพราะเป็นวัยที่ระบบประสาทและสมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและกำลังสร้างใยประสาท เชื่อมประสานกันระหว่างเซลล์สมอง ปฐมวัยจึงถือเป็นวัยต้นท่อนของชีวิตที่จะนำสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่าง เต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่มีคุณภาพและได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ต่างๆจะมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของการพัฒนาเด็กทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และ บุคลิกภาพ การศึกษาปฐมวัยจึงเป็นการสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและการดำเนินชีวิต ของเด็กต่อไป การพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนา ให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญาสมวัย เป็นพลเมืองไทยที่สามารถเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของตนเองและสังคม สามารถสืบสานวัฒนธรรม และสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคม ภูมิปัญญาได้อย่างเหมาะสมสืบไป ระบบการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม และ สนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามสำนักงานสำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2551:16) สมศ. มีแนวคิดและหลักการในการประเมินคุณภาพภายนอกตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยมุ่งเน้นคุณภาพของเด็กเป็นหลัก เพื่อให้ความมั่นใจว่าเด็กจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกันไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตาม โดยมีระบบการประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3.1 แนวคิดและทิศทาง

3.1.1 ประเมินอิงเกณฑ์ตามจุดเน้นของสถานศึกษา

3.1.2 ประเมินจากผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

3.1.3 ประเมินจากผลการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ การบริหารจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพภายใน

3.1.4 ประเมินโดยวิธีการและข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และพัฒนาการโดยพิชญพิจารณา (PeerReview)

3.1.5 ประเมินโดยการยื่นรายงานการประเมินตนเองที่ถูกต้องเชื่อถือได้ เพื่อกระตุ้นให้การประกันคุณภาพภายในมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

3.1.6 ลดจำนวนมาตรฐานและจำนวนตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยถ่ายโอนมาตรฐานและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้อยู่ในระบบการประกันคุณภาพภายใน

3.2 หลักการพัฒนาตัวบ่งชี้

3.2.1 กำหนดตัวบ่งชี้ที่มุ่งการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ มากกว่าปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ

3.2.2 คำนึงถึงลักษณะและประเภทของสถานศึกษา

3.2.3 เน้นตัวบ่งชี้ทั้งคุณภาพและปริมาณ ทั้งเชิงบวกและลบ

3.2.4 ตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัย ข้อจำกัด ตลอดจนวัฒนธรรม และความเป็นไทย

3.2.5 ให้มีตัวบ่งชี้พื้นฐานเท่าที่จำเป็น แต่ยังคงอำนาจจำแนก โดยเพิ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์และตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

3.2.6 คำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

3.3 หลักเกณฑ์การกำหนดตัวบ่งชี้

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2551: 9) การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5ปี) ได้กำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 38 และซึ่งกำหนดให้สมศ. ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องต่อไปนี้ คือ 1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 2) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา 3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน ดังจะเห็นความสอดคล้องตามภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 2 ความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้และมาตรฐานตามกฎกระทรวงฯ

	ตัวบ่งชี้	มาตรฐานตามกฎกระทรวง
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	1.เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย	มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา
	2.เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย	
	3.เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย	
	4.เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย	
	5.เด็กมีความพร้อมศึกษาต่อในขั้นต่อไป	
	6.ประสิทธิผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
	7.ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษา	มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา
	8. ประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพภายใน	มาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพ
	10. ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา	
	กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม	11.ผลการดำเนินงานโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทสถานศึกษา
12.ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา		มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา

ที่มา: สำนักรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2551).

มาตรฐานการศึกษาการประเมินคุณภาพภายนอกครอบคลุมสำนักงานสำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) มีแนวคิดและหลักการในการประเมินคุณภาพภายนอกตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยมุ่งเน้นคุณภาพของเด็กเป็นหลัก เพื่อให้ความมั่นใจว่าเด็กจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกันไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตาม โดยมีระบบการประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4. ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามสำนักงานสำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2551: 32) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ผลของการใช้ทรัพยากรทุกด้านเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กซึ่งสำคัญที่สุด ให้มีพัฒนาการตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู หรือผู้เลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

4.1 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามกรอบที่กฎหมายกำหนด เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างคุ้มค่า ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา จัดโครงสร้างและระบบบริหารคุณภาพ (PDCA) เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา ประสานความร่วมมือทุกฝ่ายเพื่อพัฒนางาน ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลายให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม นำผลประเมินไปนิเทศและพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย

2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบการบริหารงบประมาณที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมุ่งเน้นผลงาน จัดภารกิจให้ครอบคลุมกับการเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงิน/บัญชี พัสดุและสินทรัพย์ การตรวจสอบติดตามและประเมินผล ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัดและใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า

3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นผู้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร จัดให้มีการประเมินผลและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและสังคม จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กและท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เชื่อมต่อกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและส่งต่อข้อมูลความพร้อมของเด็กให้กับสถานศึกษาแห่งใหม่หรือในระดับชั้นที่สูงขึ้น

4. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อ

การศึกษาตลอดจนวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา ช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ร่วมมือกับครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กและผู้ปกครองเด็กในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในบทบาทของสมาคม ชมรมผู้ปกครอง

4.2 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา

ประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่หลากหลาย สามารถบริหารจัดการให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพตามกรอบที่กฎหมายกำหนด เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างคุ้มค่า โดยมรเกณท์พิจารณา ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านต่างๆ หลากหลาย และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบและการได้มาของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและมีความหลากหลาย มีการกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กซึ่งมีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง และมีการรายงานผลการประชุมต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่มีการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 รับทราบและพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ หมายถึง มีส่วนร่วมในการให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่น การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมและกำกับติดตามให้สถานศึกษามีกิจกรรมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติตามความเหมาะสมและโอกาสอันสมควร ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล หมายถึง มีส่วนร่วมกำกับดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้อง เสนอความต้องการจำนวนและอัตราตำแหน่งของครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กในสถานศึกษาเพื่อเสนอผู้รับผิดชอบพิจารณา ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา

4. คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง

ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา การออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การจัดหารายได้ของสถานศึกษา

4.3 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดให้มีครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กเพียงพอและมีคุณภาพ

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดให้มีครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กเพียงพอและมีคุณภาพ หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารจัดการให้มีครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กเพียงพอเหมาะสม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถจัดการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

1. มีการบริหารจัดการให้มีจำนวนครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กครบห้อง และมีจำนวนเพียงพอ กับจำนวนเด็ก หมายถึง

- มีครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กครบทุกห้องและเด็กวัย 2-3 ปี มีสัดส่วนครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็ก 1 คนต่อเด็ก 7 ถึง 10 คน

- มีครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กครบทุกห้องและเด็กวัย 3-5 ปี มีสัดส่วนครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 10 ถึง 15 คน

2. มีการคัดเลือกและพัฒนาครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กให้มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมายถึง มีการบริหารจัดการให้ครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างน้อยร้อยละ 75 สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัยหรืออนุปริญญา หรือ กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัยที่ได้เข้ารับการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาและผ่านการอบรมด้านการศึกษาปฐมวัยจากหน่วยงานที่จัดอบรมหรือเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เช่น หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ

3. มีการคัดเลือกและพัฒนาครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง มีการคัดเลือกครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และบุคลิกภาพของครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมที่จะทำงานกับเด็ก มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครองชุมชน และบุคลากรในสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กได้รับการอบรมด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นประจำทุกปี หมายถึง ครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาด้านการอบรมเลี้ยงดูและจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านอย่างเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ต่ำกว่าปีละ 20 ชั่วโมงเป็นประจำทุกปี

4.4 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก สะอาด สุขลักษณะ สวยงาม และปลอดภัยซึ่งมีเกณฑ์การ พิจารณาในประเด็นต่างๆ โดยคำนึงถึง ความสะอาด สุขลักษณะ สวยงาม ดังนี้

1. มีที่ตั้งเป็นสัดส่วน มีอาณาเขตชัดเจน ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่นเสียงรบกวน และพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะอุบัติเหตุต่างๆ ที่มีมาตรฐานกำหนด
2. มีพื้นที่ภายนอกเพียงพอเหมาะสมกับจำนวนเด็ก และมีการจัดสรรพื้นที่อย่างชัดเจน สำหรับเป็นสนามเด็กเล่น การเล่นอิสระ และการทำกิจกรรมนอกห้องเรียน
3. มีพื้นที่สนามเด็กเล่นและมีเครื่องเล่นที่เหมาะสม ปลอดภัยสำหรับเด็ก
4. มีพื้นที่สำหรับจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนให้แก่เด็ก
5. มีการจัดสถานที่พักรอและมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง
6. มีการจัดสถานที่สำหรับเก็บน้ำสะอาดเพื่อดื่มและใช้อย่างเพียงพอ
7. มีการจัดพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ เพียงพอ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน
8. มีการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัยร่มรื่น สวยงาม

4.5 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารให้เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก สะอาด สุขลักษณะ สวยงาม และปลอดภัยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. ตัวอาคารมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย ประตู หน้าต่างอยู่ในสภาพดี สามารถเข้าออกได้หลายทาง ปลั๊กไฟติดตั้งอยู่สูงจากพื้นมากกว่า 1.5 เมตร และมีฝาปิดป้องกันเด็กเล่น
2. พื้นที่ในห้องเรียนแบ่งเป็นสัดส่วนสำหรับการทำกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ มีพื้นที่ว่างสำหรับการนั่งทำงานที่พื้นห้อง และมีพื้นที่สำหรับเก็บอุปกรณ์ของครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กและของเด็ก

3. มีพื้นที่ห้องสำหรับจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนเด็ก โดยมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๒.๐๐ ตารางเมตร ต่อเด็ก ๑ คน
4. ภายในห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเทได้ดี
5. โต๊ะ เก้าอี้ ของเล่น และของใช้ มีขนาดเหมาะสม จำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก
6. มีการจัดที่พักสำหรับเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วน
7. มีสถานที่สำหรับการจัดเตรียมเครื่องดื่ม ของว่าง และอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ รวมถึงสถานที่ทำความสะอาดภาชนะ และจัดเก็บภาชนะ
8. มีพื้นที่สำหรับใช้ในการแปรงฟัน ล้างมือ และทำความสะอาดร่างกายเด็ก พร้อมอุปกรณ์ทำความสะอาดที่จำเป็นและเหมาะสมกับเด็ก
9. มีน้ำสะอาดสำหรับบริโภค เด็กมีแก้วน้ำส่วนตัว และมีการล้างและจัดเก็บที่ถูกสุขลักษณะ
10. มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟ และอุปกรณ์ดับเพลิงที่พร้อมใช้งาน สายยางหรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ในการดับไฟ และมีช่องทางฉุกเฉินที่สามารถพาเด็กออกนอกสถานศึกษาได้อย่างปลอดภัย
11. มีห้องส้วมที่เหมาะสมกับเด็ก เพียงพอกับการใช้งานของเด็ก มีน้ำสำหรับชำระล้าง มีแสงสว่างและการระบายอากาศที่ดี
12. มีถังขยะที่สะอาด มีฝาปิดมิดชิด อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี และมีการจัดเก็บออกจากตัวอาคารทุกวัน เพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

4.6 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัยและการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัยและการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก หมายถึง ความสำเร็จของการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า เพื่อให้มีระบบการจัดการสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็กเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. มีการกำหนดนโยบายเรื่องความปลอดภัยในการดูแลเด็กเพื่อให้ครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็ก และผู้ปกครองเด็กปฏิบัติตาม
2. มีการอบรมบุคลากร และครูหรือผู้เลี้ยงดูเด็กเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการจัดการความปลอดภัยในเด็กเป็นประจำทุกปี
3. มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาบันองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ในเรื่องการป้องกันด้านความปลอดภัยและการบาดเจ็บในเด็ก
4. มีระบบเฝ้าระวังและวิเคราะห์ความเสี่ยง เช่น มีแผนเฝ้าระวังและวิเคราะห์ความเสี่ยง มีการบันทึกการบาดเจ็บของเด็กรายบุคคล มีการเดินสำรวจเพื่อค้นหาจุดเสี่ยงต่อการ

บาดเจ็บ มีการสำรวจและบันทึกข้อมูลเป็นประจำสม่ำเสมอตลอดปี มีการประเมินผลที่นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อพัฒนาระบบเฝ้าระวังและวิเคราะห์ความเสี่ยงให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

5. มีกิจกรรมเพื่อการแก้ปัญหาและป้องกันการบาดเจ็บในเด็กที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้านอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ความปลอดภัยของอาคาร ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ (ของใช้ ของเล่น อุปกรณ์การเรียนรู้) การเดินทางปลอดภัย ระบบป้องกันภัยจากบุคคล ระบบฉุกเฉิน (แผนฝึกซ้อม การป้องกันภัย ฝึกการกู้ชีพหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน อุปกรณ์รักษาความปลอดภัย อุปกรณ์ดับเพลิง) และความปลอดภัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษา ประมุขวัยครอบคลุมาตราฐานว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่นำมาพิจารณาถึงการบริหารจัดการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือการสอนของครูหรือรูปแบบการเรียนการสอน ที่ครูนำมาใช้ในห้องเรียนแล้ว ยังมีปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง อีกอย่างหนึ่งคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

5.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2550: 70) ได้ให้ความหมายว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึง สิ่งที่มีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิตและสถานการณ์ต่างๆที่บุคคลสร้างขึ้น สิ่งที่มีชีวิตได้แก่มนุษย์ สัตว์ พืช สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อาคารสถานที่ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และสถานการณ์ที่บุคคลสร้างขึ้น

มยุรี สิงห์โทธราช (2551: 20) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึงบรรยากาศหรือสภาพการณ์ต่างๆ ในสถานศึกษาที่เป็นวัตถุ สิ่งของ หรือตัวบุคคล ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนทุกๆ ด้าน

รวีวรรณ ชินตระกูล (2551: 101) ได้ให้ความหมายสภาพแวดล้อม หมายถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง แสงสว่าง การระบายอากาศ สิ่งแวดล้อมทางเคมี น้ำดื่ม อาหาร ก๊าซที่เจือปนอยู่ในอากาศ สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพเช่นพืช แมลง จุลินทรีย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่นความเชื่อ อาชีพ ประเพณี นิสัย เป็นต้น สิ่งแวดล้อมดังกล่าวต่างมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ครู และทุกคนในโรงเรียนเป็นอย่างมาก

ประสงค์ วงศาโรจน์ (2551: 11) ได้ให้ความหมายสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึง สถานการณ์ ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม แนวความคิด ความรู้สึก เหตุการณ์บรรยากาศ ระบบ การศึกษา การปกครอง กิจกรรม ศักยภาพของบริเวณอาคารสถานที่ สิ่งต่างๆทั่วไป ที่มีอิทธิพลต่อ ความเป็นอยู่และพัฒนาคน ด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจของนักเรียนในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551:13 -14) ได้ให้ความหมายของ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึง ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่น เป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี
2. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ปลอดภัย
3. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

4. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีสิ่งช่วย
5. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีมลภาวะลดลง

วิเชียร กระพีแดง(2552: 22) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของระบบโรงเรียนประกอบด้วย

1. อาคารสถานที่ คือ การก่อสร้างและการออกแบบอาคารเรียน ห้องเรียน ซึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อเจตคติและพฤติกรรม
2. องค์ประกอบขององค์การ คือ ส่วนประกอบของโครงการที่กำหนดไว้ อย่างแน่นอน เช่น ขนาดโรงเรียน สัดส่วนของนักเรียน เครื่องแบบนักเรียน วิธีสอน
3. บุคคลโดยรวม คือ คุณลักษณะเฉพาะต่างๆ ของบุคคลแต่ละคนที่ประกอบกันขึ้นเช่น อายุ ไอคิว ภาวะจิตใจ เป็นต้น
- 4.บรรยากาศทางสังคม เกิดจากตัวประกอบดังกล่าวทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์กันเป็นแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2553: 38) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สภาพที่บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสามเ

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2554: 54 - 55) ได้ให้ความหมายสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง สภาพสภาวะ หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่ในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมของผู้เรียนจะเป็นอย่างไรนั้น เกี่ยวข้องหรือได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน จะเป็นสิ่งที่พึงพอใจในการเรียน ทำให้เกิดสมาธิและปัญญา

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในทุกๆ

ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีมลภาวะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ กำหนด

5.2 ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ความสำคัญของการจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษานั้น มีนักการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา ได้อธิบายถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

ทัตนา แก้วพลอย (2554: 198-199) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กว่า อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าตัวครูที่สร้างความเจริญงอกงามและพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็ก อีกทั้งยังมีอิทธิพลเหนือจิตใจและพฤติกรรม ตลอดจนขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา Freud Erikson และ Piaget เป็นการศึกษาที่เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการของเด็ก ที่เห็นพ้องกันว่า สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในวัยเด็กย่อมส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในวัยต่อ ๆ มา การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก การจัดเครื่องเล่นและให้คำแนะนำที่ดี จะช่วยพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กอย่างยิ่ง ช่วงชีวิตในวัยปฐมวัย เป็นช่วงชีวิตที่มีความสำคัญมาก เด็กจะพัฒนาและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากที่สุด ในช่วงนี้ โดยเฉพาะเมื่อเด็กเข้ามาในสถานศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนา ทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาจากการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งครูเป็นผู้จัดให้ นอกจากกิจกรรมและประสบการณ์แล้วอีกสิ่งหนึ่งซึ่งครูและสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้แก่เด็ก คือ สภาพแวดล้อม การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณค่าทำให้เด็กได้ประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น จากสภาพแวดล้อมทางภายในและภายนอกห้องเรียนเด็กสามารถ ค้นคว้า ทดลอง สังเกต หาเหตุผลและขยายประสบการณ์ให้เด็กได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กปฐมวัยส่วนหนึ่งการที่เด็กปฐมวัยจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประเทศชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับในวัยปฐมวัย การจัดสภาพแวดล้อมมีผลต่อการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กอย่างมากเริ่มต้นตั้งแต่สภาพแวดล้อมที่บ้านซึ่งมีพ่อแม่ ญาติ และผู้ใกล้ชิด คอยดูแล ลำดับต่อมาเป็นสภาพแวดล้อมนอกบ้าน สภาพแวดล้อมนอกบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยมาก คือ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็ก ครูและบุคลากรอื่น ๆ เป็นอย่างมาก ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องต่อความต้องการของเด็กและบุคลากรตามที่เน้นให้เห็นความสำคัญข้างต้น

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2554: 27 - 59) ได้ให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้อง กับ วิจิต เทพประสิทธิ์ (2551: ออนไลน์) กล่าวว่า การจัด

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่สนับสนุนทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่อยากเรียนและเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีหลายประการได้แก่

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่นห้องเรียนมีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนก็มีความสุขในการสอน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวกรวดเร็วตามแผนที่วางไว้

2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนการเรียนรู้หลายด้านเช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนเปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดีมีความพึงพอใจในการเรียนช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนก็คือความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้เรียน ความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียนอยากรู้ ซึ่งจะเป็น ตัวการนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในที่สุด ดังนั้นถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพ จิตภาพ และทางด้านสังคมภาพแล้ว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้

3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ตามปกติแล้วการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียน การปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ดังนั้นถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีก็ต้องจัดให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีก่อนแล้วสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียนภายหลัง

4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาประการหนึ่งก็คือมุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพดีมีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจตามแบบอย่างที่ดีสังคมยอมรับกล่าวคือมีคุณธรรม และจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดีมีการประพฤติปฏิบัติสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี การที่จะหล่อหลอมพฤติกรรมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์นั้นต้องใช้เวลา และอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน จึงจะสามารถกล่อมเกลาผู้เรียนได้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยปรับหรือโน้มน้าวพฤติกรรมของผู้เรียนโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันตัดสินปัญหาด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนสะสมทีละน้อยจนในที่สุดก็จะแสดงออกในลักษณะของบุคลิกภาพรูปแบบ ในการรับรู้ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของผู้เรียน

5. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดอาณาเขตของการเรียน ทำให้มีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากกิจกรรมอื่น ยกตัวอย่าง เช่น ลักษณะของสภาพแวดล้อมในสถานเริงรมย์ผู้เรียนเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่จัดไว้อย่างเหมาะสม ก็จะรู้จักสำรวมอยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์ จะช่วยให้การควบคุมชั้นเรียนมีระบบระเบียบ และง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง หลายแหล่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการ ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน สามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลาที่ต้องการ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางได้อย่างดีนอกจากนี้แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตลอดจนเป็นการสร้างนิสัยใฝ่เรียนใฝ่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบาย สงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าหรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิยิ่งถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านจิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่น เป็นมิตร ก็จะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น

8. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย ทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวก ตำแหน่งของผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไปผู้สอนอาจนั่งอยู่ท่ามกลางผู้เรียนเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำทางสภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยให้ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ได้รู้จักอุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดี ส่วนผู้เรียนจะลดความกลัว และมีความกล้ามากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น มีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน

9. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้า หรือความอ่อนเพลีย ทางด้านสรีระของผู้เรียนเช่นการจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างกายของผู้เรียนช่วยให้การนั่งสบายสามารถนั่งได้นาน ๆ โดยไม่ปวดหลัง การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนคลายความเมื่อยล้าของสายตา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 235) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า สถานศึกษาเป็นเสมือนบ้านแห่งที่สองของนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ชีวิตในสถานศึกษาเป็นเวลาหลายชั่วโมงในแต่ละวัน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งนักเรียนยังอยู่ระหว่างประถมวัย ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ สถานศึกษาจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้คล้ายคลึงหรือดีกว่าที่บ้าน โดยสนองความต้องการของนักเรียนเพื่อช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา การจัดสิ่งแวดลอมในสถานศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อจัดและปรับสภาพแวดล้อม เสริมสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เหมาะสม
2. การเรียนการสอน ความเป็นอยู่ของนักเรียน ตลอดจนครู อาจารย์ในสถานศึกษา
3. เพื่อให้นักเรียนรักและภูมิใจในสถานศึกษาของตน
4. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา
5. เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความเป็นระเบียบ รักสวย รักงาม และมีระสนิยมที่ดี
6. เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน

กรมวิชาการ (2550: 26) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสิ่งแวดลอมในสถานศึกษาว่าสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องสิ่งแวดลอมจากการลงมือกระทำกิจกรรม โครงการต่างๆ ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง มีจิตสำนึกที่ดี และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ นอกจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

มยุรี สิงห์โทราช (2551: 21) กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่มีผลทางการศึกษาว่า สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เด็กได้พบสิ่งแวดลอมหลายอย่าง เช่น ได้มีการสมาคมติดต่อกับครูและเพื่อนนักเรียนในวัยต่างๆ ได้อ่านหนังสือในห้องสมุด ได้ดูภาพยนตร์และโทรทัศน์ และได้ฟังวิทยุที่ครูจัดขึ้น เพื่อประกอบการสอน ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสามารถกล่าวได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนทุกระดับชั้นจะต้องจัดให้มีเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในโรงเรียน เพราะสิ่งแวดลอมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุกคนที่เป็นสมาชิกของโรงเรียน ถ้าสามารถดำเนินการได้ดี มีความเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นก็จะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกเติบโตและพัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์ได้

5.3 ประเภทของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงประเภทของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาไว้ดังนี้

ชเนต ข้าเกิด (2553: 38-40) กล่าวว่าบรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้เกิดสภาพบรรยากาศที่ดีก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หากจะมองโดยภาพรวมแล้วเราอาจจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สิ่งซึ่งวัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้น การถูกสุขลักษณะความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสะดวก ฯลฯ การจะจัดและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างไรนั้นเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่ต่างก็มีสภาพของปัญหา หรือความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวความคิดและดุลยพินิจของบุคคลภายในโรงเรียนนั้นๆ ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น แต่ควรอยู่ภายใต้หลักการของ "การร่วมคิด ร่วมทำ" ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารและคุณครูควรยอมรับว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถ และเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ที่มีความรักความผูกพันและปรารถนาดี ต่อโรงเรียนของเขา จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นตัดสินใจร่วมวางแผน จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ภายใต้การแนะนำของผู้บริหารและครูอาจารย์

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ สอนสนุก เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาโรงเรียน" การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้ทุกคนมีความสุข มีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร ทุกคนในโรงเรียน ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน ฯลฯ ลักษณะการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิด

บรรยากาศที่ดีนั้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันมากำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนาางานของโรงเรียน การมอบหมายงานหรือการสั่งการก็เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา แจ่มชัด เหมาะสมกับความสามารถ ไม่เกินกำลัง มอบหมายงานแล้วติดตามดูแล ช่วยเหลือ ถามไถ่ดูแลความเหน็ดเหนื่อย ยกย่องชมเชย มีการสร้างขวัญกำลังใจจัดสวัสดิการให้หลาย ๆ รูปแบบ เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ วิชาการ และการบริหารการจัดการ ต่างเอื้อซึ่งกันและกัน ซึ่งโรงเรียนควรตระหนักและสร้างเสริมให้เกิดขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเป็นนิเวศที่น่าอยู่ นำเรียนแล้วทุกคนจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

อรพรรณ ประสิทธิรัตน์ (2550: 10) ได้จำแนกสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมและสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม สภาพแวดล้อมต่างๆเหล่านี้สามารถสัมผัสได้ตลอดเวลา เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆซึ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรเรียนรู้

วิมล หรยางกุล (2552: 3-5) ได้จำแนกสภาพของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 2 ด้านคือ

1. ด้านมนุษย์ จะมีอิทธิพลต่อผู้เรียนด้านสรีระวิทยา เช่น ความซับซ้อน ความง่าย การเรียนรู้ การจำ การคิด เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพทางสังคม ทางวัฒนธรรมอีกด้วย

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จะก่อให้เกิดโอกาสซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมที่เข้มแข็งจะก่อให้เกิดคุณสมบัติต่างๆ เช่น ความซับซ้อน ความง่าย การเรียนรู้ การทำ การคิด เป็นต้น และนอกจากนี้ก็จะก่อให้เกิดตำแหน่งทางสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันและจะส่งผลถึงพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย

เรณู ครุฑไทย (2553: 35) ได้แบ่งประเภทของการสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไว้ 3ประเภท คือ

1. บรรยากาศสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เป็นบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่มองเห็นเป็นรูปแบบ เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สาธารณูปโภค สนามกีฬา สวนหย่อม

2. บรรยากาศสภาพแวดล้อมด้านการจัดการบริหาร หมายถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมให้สมาชิกทุกคนร่วมกันทำงานอย่างมีความสุข มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ยิ้มแย้มแจ่มใสเข้าหากัน การให้สวัสดิการ

3. บรรยากาศสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส มีความรู้สึกรักสถานศึกษา รักครูรักเพื่อน

อำภา บุญช่วย (2552: 144) ได้แบ่งประเภทของบรรยากาศสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไว้ 2 ประเภท คือ

1. การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังนั้นห้องเรียนควรมีบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ในทางบวกเพื่อพัฒนาตนเอง ให้มีทัศนคติอันกว้างต่อสังคมที่นักเรียนปฏิสัมพันธ์ด้วย

2. การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ดีแก่นักเรียน บรรยากาศสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่นักเรียนได้สัมผัสอยู่ทุกวัน อาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนบริเวณสถานศึกษาควรได้รับการปรับปรุง ตกแต่งให้สวยงาม เพราะสิ่งเหล่านี้เอื้อต่อการเรียนการสอน ถ้าหากบริเวณสถานศึกษาร่มเย็น สดชื่น มีสีสัน ก็เป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนอยากมาสถานศึกษา มีความรัก ห่วงแหน ภาคภูมิใจในสถานศึกษาของตน และเสริมสร้างการเรียนรู้แก่นักเรียน

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์ (2555 : 61-62) ได้แบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษาเป็น 2 ลักษณะคือ

1. สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แยกออกเป็นสองประเภทคือ

1.1 สภาพแวดล้อมที่มีชีวิต คือ คนทุกคน พืช และสัตว์ทุกชนิดที่มีใน

สถานศึกษา

1.2 สภาพแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น สภาพอากาศ

แสงแดด อุณหภูมิ ทัศนียภาพของลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะที่ตั้ง รวมทั้งปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ

2. สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ ซึ่งปรากฏอยู่ในสถานศึกษาในหลายๆลักษณะ เช่น สถานที่ สิ่งปลูกสร้างต่างๆ ห้องต่างๆ และ ส่วนประกอบ สาธารณูปโภค ลักษณะบริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในสถานศึกษา

2.2 สภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการอยู่และปฏิบัติงานร่วมกันของคนในสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น สภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล

กล่าวโดยสรุป การแบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 สิ่งแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การกำหนดนโยบาย การวางแผนการนิเทศ การประเมินผล เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ประเภทที่ 2 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ อาคารสถานที่ และบริเวณสถานศึกษา และประเภทที่ 3

สิ่งแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมการพัฒนาและการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

5.4 การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะในสังคมปัจจุบันเราจะพบปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับว่าจะทวีความรุนแรงเป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเล่าเรียนซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติต่อไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายแผนงานและการดำเนินการจะต้องสัมพันธ์และสอดคล้องสนับสนุนกับการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนขั้นพื้นฐาน จะต้องมีการนำนโยบายด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียน สภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างความรู้สึที่ดี ความรู้สึกพึงพอใจ รักและผูกพันบุคลากรในโรงเรียน เช่น ต่อครูและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ภายในโรงเรียนด้วย

ปริญญญา อังศุสิงห์ (2554: 23) ได้กล่าวถึงโรงเรียนที่ดีไว้ว่าจะต้องมีคุณลักษณะ 10ประการ ดังนี้

1. ความเพียงพอ (Adequacy) หมายถึง พื้นที่บริเวณอาคาร ห้องเรียน และอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ
2. ความเหมาะสม (Suitability) หมายถึง ความเหมาะสมในการเลือกสถานที่ตั้งของโรงเรียน ลักษณะของพื้นที่ การจัดห้องต่าง ๆ เป็นต้น
3. ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง การป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุหรืออันตรายต่าง ๆ
4. สุขลักษณะ (Healthfulness) หมายถึง การพิจารณาส่งเสริมในด้านสุขภาพและอนามัยเป็นหลัก
5. ระยะเวลาการติดต่อใช้สอย (Accessibility) หมายถึง เส้นทางหรือระยะทางจากบ้านมาโรงเรียน หรือจากจุดต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน
6. การยืดหยุ่นได้ (Flexibility) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ผนังกันหรืออุปกรณ์เครื่องใช้ให้ใช้ประโยชน์แกกิจกรรมหลาย ๆ อย่างได้
7. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การใช้พื้นที่ อาคาร อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ได้ผลเต็มที่
8. การประหยัด (Economy) หมายถึง การวางแผนผังบริเวณ ออกแบบอาคารให้คุ้มค่ากับเงินที่ได้ลงทุนไป และเสียค่าบำรุงรักษาน้อย

9. การขยายตัว (Expansibility) หมายถึง การขยายตัวของบริเวณและอาคารโดยมีการออกแบบที่เหมาะสม ขยายตัวได้ง่ายและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย

10. รูปร่าง (Appearance) หมายถึง การวางผังบริเวณโรงเรียน อาคารและการตกแต่งภายในภายนอกให้เป็นที่ยินชมแก่ผู้พบเห็น รวมทั้งการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้สวยงามและสะอาดอยู่เสมอ

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2551: 10-14) ได้กล่าวถึงลักษณะของห้องเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพเหมาะสมที่ควรเป็น ดังนี้

1. ห้องเรียนมีสีสันทันดู และเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี และสร้างพอเหมาะ ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
2. ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท
3. ห้องเรียนต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่างๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้ และสามารถดัดแปลงให้อำนวยต่อการสอน และการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆได้
5. การจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้ความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่างๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะสมต่อวิธีการสอนโดยกระบวนการกลุ่มวิธีบรรยายและวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 24) ได้กำหนดมาตรฐานของอาคารสถานที่ไว้ดังนี้

1. ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการควรมีขนาดมาตรฐานสากล มีอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนครบและทันสมัย ซึ่งจะกระตุ้นให้นักศึกษามีความอยากรู้อยากเห็น และความเป็นห้องเฉพาะของแต่ละวิชา
2. ห้องพักอาจารย์ ต้องคำนึงถึงความสะดวกต่อการทำงานของอาจารย์ ควรเป็นห้องที่มีอุปกรณ์ในการเตรียมการสอนครบ มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีที่พักผ่อนในเวลาว่างเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์ด้วยกัน จะได้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวกัน
3. ห้องพักนักศึกษา ต้องเป็นสถานที่ให้นักศึกษาได้พบปะพูดคุยกับเพื่อน หรืออาจมีกีฬาในร่มรวมอยู่ด้วยกันได้
4. ห้องน้ำ ห้องส้วม มีความเหมาะสมกับจำนวนผู้ใช้ ห้องน้ำชาย หญิง ต้องแยกออกจากกัน มีสุขภัณฑ์ เครื่องอำนวยความสะดวกพร้อม เช่น สบู่ กระดาษชำระ ฯลฯ อากาศถ่ายเทได้ดี
5. ห้องสมุด มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษา ต้องมีหนังสือที่จำเป็นสำหรับการศึกษาค้นคว้า มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีการฝึกให้นักศึกษาใช้ห้องสมุดเป็นด้วย

6. ห้องเรียน ต้องออกแบบให้ถูกสุขลักษณะ ทางระบายอากาศต้องมีการถ่ายเทได้ดี สำหรับบริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ บริเวณรอบอาคารทั่ว ๆ ไป ควรมีพวงลมไม้ ตลอดทั้งทางเดินที่ปลอดภัย ที่นั่งพักผ่อนนักศึกษาควรจัดไว้เป็นมุม ๆ

7. โรงอาหารต้องออกแบบให้โปร่ง สะดวกสบายต่อการทำความสะอาด มีอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีสิ่งรบกวนและต้องรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ

ธนศ ขำเกิด (2554: 64 - 65) บรรยายภาพของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศดี" ในทางตรงกันข้าม เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศไม่ดี" โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว้าเหว และไม่อยากมาโรงเรียน ดังที่กล่าวแล้วว่า บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้เกิดสภาพบรรยากาศที่ดีก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หากจะมองโดยภาพรวมแล้วเราอาจจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งซึ่งวัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้น การถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสะดวก ฯลฯ การจะจัดและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างไรนั้นเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่ต่างก็มีสภาพของปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวความคิดและดุลยพินิจของบุคคลภายในโรงเรียนนั้น ๆ ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น แต่ควรอยู่ภายใต้หลักการของ "การร่วมคิด ร่วมทำ" ซึ่งเป็น การเสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารและคุณครูควรยอมรับว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ที่มีความรักความผูกพันและปรารถนาดีต่อโรงเรียนของเขา จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นตัดสินใจร่วมวางแผน จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนภายใต้การแนะนำของผู้บริหารและครูอาจารย์

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้อ่อนสนุก เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิตก

กังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาโรงเรียน" การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้ทุกคนมีความสุข มีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร ทุกคนในโรงเรียน ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน ฯลฯ

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช (2552: 75-80) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า ควรมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ

1. บรรยากาศสภาพแวดล้อมด้านกายภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการเลือกหรือดัดแปลง วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งห้องเรียน การจัดหาวัสดุในท้องถิ่น หรือวัสดุที่เหลือใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการจัดสภาพโต๊ะ เก้าอี้ การจัดชั้นหรือตู้ลอยแสดงผลงานของนักเรียน

2. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมด้านสมองกับความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด เช่น คิดแก้ปัญหา คิดหาเหตุผล คิดออกแบบ คิดสร้าง คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดแปลกใหม่ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดจินตนาการ ครูต้องให้การสนับสนุนอย่างกว้างขวาง ช่วยขจัดอุปสรรค หรือข้อจำกัดต่างๆ อย่างไม่ทอดทิ้ง โดยใช้เทคนิควิธีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3. บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านอารมณ์กับความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูเป็นที่พึ่งซึ่งไว้วางใจได้ สนับสนุนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกปลอดภัย จากการไม่เป็นที่ยอมรับ การถูกวิจารณ์หัวเราะเยาะ โดยกิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเน้นการเรียนรู้จากความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกัน ไม่มีการแข่งขัน แต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 12-13) กล่าวว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัด ไม่ว่าจะจัดในห้องเรียน หน้าห้องเรียน บริเวณสถานศึกษา รวมถึงรอบๆ สถานศึกษาล้วนมีผลต่อการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีงามให้เกิดแก่ผู้เรียนทั้งสิ้น อาทิ

1. การที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนที่สะอาด ทาสีอ่อนโยน แสงนุ่มนวล มีต้นไม้กระถาง มีรูปภาพที่ดูแล้วสบายใจ มีซุ้มหรือมุมสงบได้หาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีความคุ้นเคยกับความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นมาก

ยิ่งขึ้น เกิดความเชื่อมั่น มีความรักและไม่อยากให้ห้องเรียนและสถานศึกษาสกปรก เกิดความเคยชินกับความสะอาด ความสวยงาม ความเป็นระเบียบบนานอยู่ที่สถานศึกษา จนซึมซับสิ่งดี ๆ ที่ได้รับ เกิดความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง จนสามารถถ่ายโอนประสบการณ์เหล่านี้เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

2. สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของผู้เรียนทุกด้านได้มากที่สุด คือ ครู เพราะ ครูสามารถประสานเชื่อมโยงการอบรมเลี้ยงดูให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีอย่างต่อเนื่อง ครูจึงนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

3. เพื่อน เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญมากในการสร้างเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของนักเรียนรองจากครู โดยเฉพาะวัยรุ่น วัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดี เข้ากับเพื่อนและครูได้ดี มีความรักและเข้าใจเพื่อน ชอบสถานศึกษามักจะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความคิดสร้างสรรค์ และพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

4. การจัดศูนย์วิชาการในห้องเรียน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางการเรียนได้มากที่สุด ตามความสนใจ ความต้องการและความถนัด อีกทั้งยังมีผลต่อการเสริมสร้างเจตคติในการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถเรียนร่วมกับเพื่อนในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ และยังเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอีกหลายรูปแบบ อาทิ ความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้ได้เองจากสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์ นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนต่อนักเรียน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. บรรยากาศในชั้นเรียน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง บรรยากาศการเรียนที่ดีจะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนเต็มความสามารถ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน จะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

อรุณี หรดาล (2552: 53-56) ได้แบ่งการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การจัดการชั้นเรียนทางกายภาพ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ครูต้องคำนึงถึงพื้นที่ห้อง อุปกรณ์การเล่น สิ่งของเครื่องใช้จำเป็นที่เด็กต้องใช้ การจราจรในห้องเรียนรวมทั้งห้องน้ำสำหรับเด็ก สิ่งสำคัญประการแรกคือครูต้องคำนึงถึงคือ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนควรเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาจจัดเป็นห้องโล่งกว้างหรือใช้ฉากตู้กันเป็นห้องเล็ก ๆ ซึ่ง Krogh (1994: 360 อ้างอิงจาก อรุณี หรดาล 2552 : 53-56) กล่าวว่า

การจัดพื้นที่ในห้องเรียนเด็กปฐมวัยควรมีความสมดุลกันระหว่างพื้นที่เปิดกว้างให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม มีอิสระในการเคลื่อนย้าย และพื้นที่ปิดที่จะช่วยให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและเป็นส่วนตัว โดยมีองค์ประกอบของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนดังนี้

1.1 ในการจัดพื้นที่ในห้องเรียน ครูควรพิจารณาลักษณะของกิจกรรมที่จะให้เด็กทำถ้าครูต้องการสนทนาหรือเล่านิทานเป็นกลุ่มย่อยควรจัดที่นั่งเป็นครึ่งวงกลม ถ้าต้องการให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน ทำงานร่วมกัน อาจจัดเป็นมุมประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ มุมอิสระ มุมเครื่องเล่นสัมผัส มุมหนังสือ มุมธรรมชาติศึกษา

1.2 การจัดจรรยาในห้องเรียน เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ครูต้องคำนึงถึงเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก เมื่อเด็กต้องการเปลี่ยนกิจกรรมหนึ่ง มีความปลอดภัยขณะทำกิจกรรมและประหยัดเวลา ครูต้องพิจารณาทั้งทั้งพื้นที่และอุปกรณ์ของเล่นในกิจกรรมนั้น เช่น หลังจากเด็กทำกิจกรรมศิลปะแล้ว เด็กต้องเอาผลงานไปวางไว้ให้แห้ง แล้วจึงเอาผลงานนั้น ๆ มาเล่าให้เพื่อนฟัง จากนั้นเอาผลงานมาติดแสดงในที่ที่ครูกำหนด พื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้ควรอยู่ใกล้กันเพื่อความสะดวกและประหยัดเวลา

1.3 การจัดเก็บอุปกรณ์ของเล่นของใช้ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับห้องเรียนอนุบาล อุปกรณ์และของเล่นสำหรับเด็กมี 2 ลักษณะคืออุปกรณ์ของเล่นของใช้ที่เด็กต้องใช้ในการทำกิจวัตรและกิจกรรมประจำวัน และอุปกรณ์ของเล่นของใช้ที่ยังไม่จำเป็นต้องใช้ในขณะนี้ ต้องการเก็บไว้ชั่วคราวเพื่อใช้ในโอกาสต่อไป การเก็บของทั้ง 2 ลักษณะนี้ ควรแตกต่างกัน กล่าวคือ ของใช้ประกอบการทำกิจวัตรประจำวันควรไว้ในชั้นเปิดในระดับความสูงที่เด็กสามารถหยิบได้เอง มีสัญลักษณ์บอกไว้เพื่อช่วยให้เด็กจัดเก็บเข้าที่เดิมได้สะดวกไม่หลงลืม แยกจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ อย่างเป็นระบบ หยิบใช้ได้สะดวก และสวยงามสำหรับสิ่งของที่ต้องการเก็บไว้ชั่วคราวควรจัดเก็บไว้ในชั้นปิด และจัดบันทึกไว้ว่าจัดเก็บอะไรไว้บ้าง ไม่ควรใส่ของมากจนเต็มหรือค้ำรำบาก การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนทางกายภาพมิได้มุ่งให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ความสะดวกและความปลอดภัยในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งให้ความสวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็ก ครูอาจใช้ภาพถ่าย ผลงานเด็ก ต้นไม้ โมบาย ช่วยตกแต่งห้องเรียน

2. การจัดการในชั้นเรียนทางจิตภาพ มุ่งเน้นที่การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่จะเอื้อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่มีปัญหาความวุ่นวายเกิดขึ้น เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ Whitebread (2003: 43-44 อ้างอิงจาก อรุณี หรดาล 2552: 55) กล่าวว่า บรรยากาศดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือสิทธิกฎกติกา และความรับผิดชอบ

2.1 สิทธิ หมายถึง สิทธิต่าง ๆ ที่เด็กควรได้รับประกอบด้วย สิทธิที่จะอยู่ในห้องอย่างปลอดภัย สิทธิที่จะกระทำต่าง ๆ ในขอบเขตของตน สิทธิจะสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง สิทธิที่จะเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการ สิทธิที่จะเคลื่อนไหวหรือในที่ต่าง ๆ ในห้องเรียน และ สิทธิที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2.2 กฎกติกา หมายถึง ข้อตกลงร่วมกันที่จะช่วยให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสามารถควบคุมตนเองได้ กฎกติกาในห้องเรียนควรมีลักษณะดังนี้ คือมีไม่มากเกินไป เขียนในทางบวก สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนด ยุติธรรมแน่นอนคงเส้นคงวาอยู่บนพื้นฐานของสิทธิ

2.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง การกำหนดตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ต้องมีการตักเตือน ความรับผิดชอบและสิทธิควรควบคู่กันไป เมื่อเด็กมีสิทธิต้องมีหน้าที่ควรรับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ ด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งทุกแห่งย่อมปรารถนาให้นักเรียนของตนมีความสุขทั้งอยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน ทุกข์หรือสุขที่บ้าน บางครั้งโรงเรียนก็ไม่สามารถเข้าไปช่วยผ่อนคลายได้ แต่ทุกข์หรือสุขที่โรงเรียน น่าจะเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายในโรงเรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด สดชื่น ร่มรื่น เรียบง่าย สงบ แจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความสะอาด รักความสงบ เรียบง่าย ทำให้เข้าใจตนเอง และผู้อื่นไปด้วย จึงเป็นการสมควรที่โรงเรียนจะต้องพยายามจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน เพื่อประโยชน์และความสุขของนักเรียนโดยถ้วนหน้า

6. ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อม

6.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

การจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณอาคารเรียน ได้แก่ ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องสมุด โรงอาหาร ตลอดจนห้องประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ทำกิจกรรมภายในอาคารเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

6.1.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้นั้นได้ มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

อรพรรณ บุตรกัตัญญ (2552: 32) ได้เรียบเรียงสาระสำคัญที่ทางสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาได้เสนอไว้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และเด็กกับเด็ก และการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. พัฒนาความมั่นใจและความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วยการจัดกิจกรรมที่มีความหมายต่อเด็ก ให้เด็กทำงานที่สามารถประสบความสำเร็จ และเพิ่มความท้าทายในความสามารถและพัฒนาการขั้นถัดไป

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2551: 10-14) ได้กล่าวถึงลักษณะของห้องเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่ควรเป็น ดังนี้

1. ห้องเรียนมีสีสันทนดู และเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี และสร้างพอเหมาะ ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

2. ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม ตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท

3. ห้องเรียนต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

4. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่างๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้ และสามารถดัดแปลงให้อื้ออำนวยความสะดวกการสอน และการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆได้

5. การจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่างๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะสมต่อวิธีการสอนโดยกระบวนการกลุ่มวิธีบรรยายและวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

นัยพินิจ คชภักดี (2552: 64) ได้นำเสนอ มีแนวคิดที่เป็นสาระหลักที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. สมองเป็นอวัยวะที่มีความจำเพาะตัว และเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อมต่างๆ จนเกิดเป็นความแตกต่างและหลากหลายของสมองที่สั่งสมมาตลอดชีวิต

2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อสมองเผชิญกับความเครียดและความรู้สึกผ่อนคลายในปริมาณที่สมดุลกัน คือ การตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ถ้าครูจะนำไปปฏิบัติก็ต้องสร้างบรรยากาศของห้องเรียน ไม่ใช่ให้ปลอดภัยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำให้เกิดประกาย ของความรู้สึกกระหายใคร่รู้

3. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมองกับสิ่งแวดล้อมทำให้ต้องตระหนักกว่ายังมีสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์เท่าใด ก็จะทำให้สมองเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น

4. สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์จะส่งผลให้สมองมีการเชื่อมโยงของระบบประสาทเพิ่มขึ้นถึง 25 เปอร์เซ็นต์ ทั้งในช่วงแรกและช่วงหลังของชีวิต ดังนั้นสภาพแวดล้อมของคนเราจึงต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความหลากหลาย

5. การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับการหายใจ เพียงแต่การเรียนรู้ถูกยับยั้ง หรือส่งเสริมด้วยปัจจัยบางอย่างได้

6. การเชื่อมโยงของระบบประสาทขึ้นอยู่กับปัจจัยของสิ่งแวดล้อม นั่นคือลักษณะของโรงเรียน กับสิ่งที่พบในชีวิตประจำวันด้วย

7. การควบคุมความเครียด โภชนาการ การออกกำลังกาย และการผ่อนคลาย รวมทั้งการบริหารสุขภาพในรูปแบบอื่นๆ จะต้องเป็นส่วนสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการเรียนรู้ด้วย

8. เด็กปกติที่มีอายุเท่ากัน อาจมีอายุทางพัฒนาการของทักษะพื้นฐานแตกต่างกันได้ถึงห้าปี

จอร์จ พูลพัทน์ (2550: 72) ได้รวบรวมลักษณะของสิ่งแวดล้อมในอุดมคติของมอนเตสซอรี ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ทุกอย่างที่จัดไว้ในห้องเรียนมีขนาดเล็ก เฟอร์นิเจอร์ที่ใช้ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์อยู่ในสภาพที่เด็กหยิบออกมาใช้ได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ ถือเป็นหลักของความจริง ("Reality" principle) นำของจริงมาให้เด็กใช้ เนื่องจากเมื่อเด็กต้องช่วยเหลือตนเอง หรือช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม สิ่งที่ต้องเข้าไปทำเป็นของจริง จึงนำของจริงมาใช้ในห้องเรียน เช่น แก้วจริง มีดจริงๆ สำหรับทำอาหาร และทำความสะอาดเฟอร์นิเจอร์จริง ทั้งนี้ ควรให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติรอบตัวเพื่อช่วยพัฒนาทั้งกายและจิต ให้เด็กมีความสนุกสนานในการสำรวจ และจัดการกับสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ มีสิ่งช่วยกระตุ้นเด็กในห้องเรียน อาจจะเป็นภาพติดผนัง โต๊ะสำรวจธรรมชาติ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น

2. การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อความสุนทรีย์

คำว่า สุนทรีย์ หมายถึง สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ควรมีความสวยงาม การตกแต่งที่เจริญหูเจริญตา มีสีสันไม่ร้อนแรง เพื่อให้เด็กซึมซับความงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว ความสวยงามดังกล่าวเชื่อมต่อกับความมีระเบียบ เด็กได้รับการกระตุ้นที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมทางสุนทรีย์มีคุณภาพและมีระเบียบด้วย ของทุกอย่างในห้องเรียนจะมีที่อยู่และกำหนดไว้อยู่แล้ว ของเหล่านี้จะวางในสภาพที่เด็กหยิบจับได้เอง ดังนั้น ความมีระเบียบและความงดงามหมดจดจะปรากฏให้เห็น วัสดุต่างๆ ที่ใช้ในห้องเรียนควรทำความสะอาดได้ง่าย หรือล้างได้เพื่อจะได้ฝึกให้เด็กมีนิสัยรักความสะอาด ซึ่งเป็นนิสัยที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลักของชีวิต (Sensitive periods) และสิ่งเหล่านี้จะติดตัวไปจนโต ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วจะช่วยสร้างให้เกิดบรรยากาศของความสงบและสันติ

3. การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้ปัญญา

จุดแรกที่ต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับอุปกรณ์เพื่อการสอนที่จัดไว้ในสิ่งแวดล้อม จะต้องช่วยพัฒนาการใช้ปัญญาของเด็กผ่านกิจกรรมการสำรวจ เพราะเป็นวิถีทางที่เด็กเรียนรู้ตามขั้นตอนของพัฒนาการ จุดที่สองเกี่ยวกับอุปกรณ์ คือ ในห้องเรียนจะมีอุปกรณ์แต่ละชนิดเพียงชุดเดียว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องการแบ่งปัน การให้ความเคารพ และเห็นคุณค่าของวัสดุ อุปกรณ์ ลักษณะเด่นเฉพาะของห้องเรียนมอนเตสซอรี คือ สถานการณ์ควบคุมความมีอิสระโดยการจัดอุปกรณ์ เด็กมีอิสระในการทดลองกับชุดอุปกรณ์ ได้เรียนรู้ที่จะใช้อุปกรณ์ตามจุดมุ่งหมายของอุปกรณ์แต่ละชิ้น ใช้ด้วยความระมัดระวัง และเคารพในอุปกรณ์ที่ใช้ รู้จักหมุนเวียนกันในการใช้อุปกรณ์ คือนอุปกรณ์ที่เติมในรูปแบบเดิมที่พร้อมสำหรับคนอื่นจะใช้

4. การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมและอารมณ์

เด็กได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่จัดเอาไว้เพื่อสนองความต้องการของเขา เด็กได้เรียนรู้ที่จะให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ต่อเพื่อน และได้รับความเคารพจากผู้อื่นภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีลักษณะพิเศษ คือ การจัดกลุ่มในแนวตั้ง เป็นการจัดกลุ่มคละอายุ เพื่อให้เด็กมีโอกาสดูแลคนอื่น และได้รับการดูแลจากคนอื่น จุดเด่นอีกเรื่องหนึ่งคือ บรรยากาศที่มีระเบียบทำให้เด็กเคารพข้อตกลงภายใน (Inner rules) เด็กมีอิสระในการเลือกงาน เลือกที่นั่งทำงาน และเพื่อน เด็กจะซึมซับสภาพที่เงียบ มีระเบียบ สงบ ในบรรยากาศของความร่วมมือ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะอาดและผู้ประสานงาน สังเกตเด็กในขณะที่ดูแลกลุ่มเด็ก และดูแลเด็กแต่ละวัยด้วยในเวลาเดียวกัน สาธิตการใช้อุปกรณ์ สังเกตและบันทึกการทำงานของเด็กกับอุปกรณ์และพฤติกรรมอื่นๆ

6.1.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย

การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย หมายถึง การจัดสภาพอาคารเรียนให้ปลอดภัยสำหรับเด็กและมีระบบป้องกันต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของเด็ก เช่น ระบบการติดตั้งไฟฟ้า ระบบดับเพลิง การวางแผนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่างๆ

กรมอนามัย (2551: 10) ได้กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมความปลอดภัยในโรงเรียน หมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก หรือบุคลากรในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกอาคาร รวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรวมในบริเวณโรงเรียน เพื่อให้เด็กสามารถมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย เรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ และเติบโตอย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัย ควรคำนึงถึง 5 เรื่อง คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ
2. การจัดการสนามกีฬา สนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม
3. การส่งเสริมความปลอดภัยในการเดินทาง / การจราจร
4. การป้องกันอุบัติเหตุ แผนสาธารณภัย และระบบส่งต่อฉุกเฉิน

5. การส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยและการประหยัด

ทรัพยากรธรรมชาติ

การจัดระบบโรงเรียนปลอดภัยด้านการป้องกันภัยจากสิ่งแวดล้อม มูลนิธิศูนย์พิทักษ์ สิทธิเด็ก (2550: 25-41) ได้กล่าวถึงการจัดสิ่งแวดล้อมบริเวณโดยรอบโรงเรียนให้เอื้อต่อความปลอดภัยของเด็ก โดยมีการตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงบริเวณตามจุดต่าง ๆ ของโรงเรียนอยู่เป็นประจำ และได้กล่าวถึงลักษณะต่างๆไว้ดังนี้

1. ห้องน้ำ

1.1. ควรออกแบบห้องน้ำ ห้องส้วมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก คือ ที่นั่งถ่ายและที่ปัสสาวะของเด็กชั้นอนุบาลควรมีขนาดเล็กกว่าของนักเรียนประถมศึกษาไม่ควรสูงเกินไป ไม่ควรมีถังน้ำที่สูงเกินกว่าที่เด็กจะตักน้ำได้เพราะจะทำให้เด็กเล็กตกลงไปในถังน้ำ และควรมีฝาปิดมิดชิดเพื่อป้องกันเด็กเล็กตักน้ำแล้วหัวทิ่ม พื้นห้องน้ำไม่ควรทำจากวัสดุที่ลื่น เช่น กระเบื้อง หินอ่อน

1.2. พื้นต้องห่มหญ้าหรือขัดให้สะอาดไม่ให้ตะไคร่จับหรือดูแลไม่ให้มีน้ำท่วมขัง เพราะอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กในการลื่นหกล้มในห้องน้ำ

1.3. ควรมีแสงสว่างเพียงพอทางระบายอากาศให้ถ่ายเทได้สะดวกไม่มีน้ำขังบริเวณในห้องน้ำเพราะอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็ก

1.4. ควรมีการแนะนำการใช้ห้องน้ำห้องส้วมให้ถูกต้องโดยเฉพาะในเด็กเล็ก

1.5. ควรวางกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าไม่ให้เด็กไปห้องน้ำตามลำพังถ้าเป็นเด็กเล็กต้องมีผู้ใหญ่ไปกับเด็กด้วยเสมอเพราะหากเกิดอุบัติเหตุจะได้รู้และช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง

2. ห้องเรียน และอาคารเรียน

2.1 สภาพโต๊ะเรียน เก้าอี้ ประตู ควรอยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรงอยู่เสมอ หากชำรุดจะต้องรีบแก้ไขทันที

2.2 หมั่นตรวจพัดลมที่ติดบนเพดานห้องเรียนอยู่เสมอ จะต้องอยู่ในสภาพที่มั่นคงไม่หลวม รวมถึงโทรทัศน์ต้องยึดแน่นหากมีการชำรุดต้องรีบแก้ไขทันที

2.3 กระดานหรือบอร์ดต้องยึดติดผนังให้แน่นหนาป้องกันการหล่นทับ

2.4 บันไดทางเดินควรมีความมั่นคงไม่ชันเกินไปควรทำเครื่องหมายลูกศรแสดงการขึ้นการลงบันได

2.5 พื้นอาคารเรียนไม่ควรจะลื่นเกินไปเพื่อป้องกันการหกล้มลื่นไถล

2.6 ควรจัดให้มีอุปกรณ์ดับเพลิงตามอาคารต่างๆ

3. ห้องครัว โรงอาหาร

3.1 แยกเป็นสัดส่วนให้ชัดเจนไม่ให้เด็กเข้าไปในห้องครัวได้เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากน้ำร้อนลวก

3.2 การวางภาชนะใส่อาหารร้อน เช่น หม้อแกง ต้องวางในที่ปลอดภัยจากเด็กเพื่อป้องกันอาหารหกตอใส่

3.3 ควรมีการวางกฎเกณฑ์การใช้ห้องครัวและโรงอาหาร ให้เด็กนักเรียนได้รับรู้กันทุกคน เช่น ห้ามวิ่งเล่นในบริเวณโรงครัว โรงอาหาร

4. ระบบไฟฟ้า

4.1 ปลั๊กไฟฟ้าได้แก่เต้ารับไฟควรอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์(ถ้ามีที่ฝาครอบปลั๊กไฟหรือมีชัตเตอร์ เลื่อนเปิด-ปิดอัตโนมัติเมื่อเสียบหรือถอดปลั๊กจะดีมาก)

4.2 ขณะเสียบปลั๊กไฟต้องไม่หลวมถ้าหลวมควรรีบซ่อมแซมแก้ไข

4.3 จัดวางสายไฟต่าง ๆ ให้เหมาะสมสายไฟฟ้าควรอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ไม่ขาดหรือชำรุดและควรเก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

4.4 สายไฟมีอายุการใช้งานเฉลี่ย10ปี ควรเปลี่ยนเมื่อครบกำหนด ไม่ต้องรอให้สายไฟชำรุดเสียก่อนถ้าไม่แน่ใจเรื่องการนับเวลาให้สังเกตฉนวนหุ้มสายไฟ หากมีสีเหลืองและเปราะก็ควรเปลี่ยน ส่วนปลั๊กไฟที่มีคราบเขม่าสีดำหรือชำรุดก็ควรเปลี่ยน เช่นกัน

4.5 อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้กำลังไฟฟ้ามากควรต่อสายดินหรือใช้ปลั๊กที่มี 3 รู เช่น เครื่องทำน้ำเย็น ตู้น้ำดื่มไฟฟ้าควรมีพื้นฉนวนรองรับป้องกันไฟฟ้ารั่ว

4.6 ควรติดตั้งเครื่องมือป้องกันไฟ เช่น เซฟที่คัท สะพานไฟและถังดับเพลิงในสถานที่ที่เห็นง่ายใช้สะดวก

4.7 เครื่องมือตัดไฟควรหมั่นตรวจการตัดไฟของเครื่องและต้องไม่ปรับปุ่มตั้งค่า มิลลิแอมป์จนสูงเกินไปเพราะเครื่องจะตัดไฟต่อเมื่อมีกระแสไฟรั่วมากตามที่ตั้งค่าไว้

4.8 อุปกรณ์ ไฟฟ้าควรอยู่ห่างจากมือเด็ก

4.9 ในการเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าให้สังเกตเครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.)เป็นหลัก

4.10 ควรวางกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและให้นักเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์นั้นๆ เช่น ห้ามไม่ให้ นักเรียนยุ่งกับอุปกรณ์ ไฟฟ้าโดยไม่ได้รับอนุญาตถ้าพบว่าบริเวณต่างๆ ในโรงเรียนไม่ปลอดภัยต่อเด็กควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเขียนเตือนตามจุดต่าง ๆ กรณีที่ ไม่สามารถปรับแก้ได้ทางโรงเรียนควรติดต่อการไฟฟ้าเข้ามาตรวจสอบดูระบบไฟฟ้าในโรงเรียนปีละ 1 ครั้ง

พรรักษ์ อินทามระ (2550: 52-54) ได้อธิบายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดวางวัสดุควรจัดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัย และพัฒนาการ เพื่อให้เด็กสามารถใช้หรือทำกิจกรรมได้สะดวกด้วยตนเอง โดยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่นและครุภัณฑ์ ที่จัดให้สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลากหลาย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ม้านั่ง กระดานขายของบอร์ดติดผลงาน ตู้เก็บของ ที่แขวนถ้วย ที่แขวนผ้าเช็ดหน้า ที่เก็บเครื่องนอน ห้องน้ำ ห้องส้วม ที่ล้างมือ ประตู หน้าต่าง สื่อ เครื่องเล่น เป็นต้น

2. วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ควรให้มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

3. การจัดพื้นที่ในห้องเรียนควรจัดให้เหมาะสม เลือกที่ตั้งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ และมุมประสบการณ์ โดยคำนึงถึง ทิศทางลมเหมาะสม และแสงสว่างเพียงพอต่อการทำกิจกรรม มีแสงแดดส่องเหมาะสม ไม่รบกวนสายตาเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม สร้างบรรยากาศให้ร่มรื่นทุกจุดของห้องควรให้มองเห็นได้โดยรอบ จัดวาง/ตั้ง ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ ที่สะดวกต่อการปฏิบัติกิจกรรม

4. สภาพแวดล้อมในห้องควรมีความปลอดภัย โดยพื้นห้องควรโล่ง กว้าง มีบริเวณนุ่ม มีบริเวณที่ตั้งอุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ตรวจสอบความเรียบร้อยของวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเครื่องเล่นหากชำรุดต้องรีบซ่อมแซมโดยเร็ว กำหนดขอบเขตของมุมประสบการณ์ให้เด็กรู้ หน้าที่ต่าง ครุภัณฑ์ต่างๆ ไม่ควรทำด้วยกระจก ดูแลบริเวณทั่วไปให้ปลอดภัยจากสัตว์ แมลง พืช และสารเคมีที่มีพิษ ครุภัณฑ์ โต๊ะ เก้าอี้ ไม่ควรเป็นมุมแหลมที่เป็นอันตราย

สรุปได้ว่า โรงเรียนจะต้องรักษาความปลอดภัยให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนโดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย จัดบริการความปลอดภัยให้เพียงพอและเหมาะสม และสอนสวัสดิศึกษาให้แก่นักเรียน ถ้าบริการความปลอดภัยเพียงพอและเหมาะสม ตลอดจนติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกโรงเรียนที่จะให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนได้

6.1.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกต้องลักษณะ

การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกต้องลักษณะ ได้แก่การจัดบริเวณและพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารเรียนให้ถูกต้องลักษณะและเป็นสัดส่วน เช่น พื้นที่บริเวณห้องน้ำห้องส้วม ห้องอาหาร ระบบการกำจัดขยะที่เหมาะสม

จากงานวิจัยของวีณา ก้วยสมบุรณ์ (2554: 54) อ้างอิงจาก นฤมล เนียมหอม ได้นำเสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของการจัดการศึกษาออลดอร์ฟ ไว้ว่าบริเวณภายในห้องควรจะเป็นกันเอง และสว่างไสวเพียงพอ ไม่จ้าจนเกินไปเพราะจะทำให้เกิดความร้อน เด็กจะขาดสมาธิในการเรียน อาจใช้ผ้ามา่านเพื่อช่วยกรองแสงให้อยู่ในระดับ ที่พอเหมาะ ไม่ควรเป็นห้องที่มีแดดจนเกินไป หากห้องมีลักษณะมืด ควรเปิดไฟ หรือตั้งโคมไฟในบางจุดที่จำเป็น และหลีกเลี่ยงการใช้แสงที่ไม่ใช่แสงธรรมชาติในเวลากลางวัน ใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้ สีธรรมชาติ สีสนับนผนังห้องเรียนทาสีอ่อนเพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าอยู่ ให้เด็กที่ได้มานั่งในห้องได้นึกถึงความสดชื่น ยามอยู่ใต้ต้นไม้ ที่ออกดอกบานสะพรั่ง

น้อมศรี เคท และคณะ (2549: 85) ได้จัดทำหลักสูตรจุพาลักษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กอนุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้แนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดศูนย์การเรียนรู้ และการทำโครงการ หลักสูตรนี้ได้ นำเสนอเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนห้องเรียนควรมีอากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอและสม่ำเสมอทั่วห้อง โต๊ะเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัย น้ำหนักเบาให้เด็กเคลื่อนย้ายได้โดยสะดวกเด็กแต่ละคน มีเครื่องใช้ส่วนตัวในการทำความสะดวกร่างกาย และเครื่องใช้ในการ

นอน โดยจัดเก็บเป็นระเบียบ สวยงาม ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม เลือกสรรวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่มีความสร้างสรรค์ ทนทาน หลากหลายมาใช้งาน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความทนทาน มีการจัดระบบการวางวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กหยิบใช้ได้โดยสะดวก มีการตรวจสอบความสะอาดความพร้อมในการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์และสื่ออย่างสม่ำเสมอ เลือกสถานที่ในการเรียนรู้ ให้เหมาะกับลักษณะของกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่สงบอยู่ไกลจากกิจกรรมที่ใช้เสียง กิจกรรมที่ต้องการแสงสว่างอยู่ใกล้กับหน้าต่าง เป็นต้น จัดการจราจรทั้งในและนอกห้องเรียนให้สะดวกต่อการเคลื่อนไหวของเด็กขณะทำกิจกรรม สิ่งสำคัญคือสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้อบอุ่น เป็นมิตรและเต็มไปด้วยความรักความเมตตา

รวิวรรณ ชินตระกูล (2551: 102-106) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ดังนี้

1. ที่ตั้งและบริเวณโรงเรียน การตั้งโรงเรียน ควรเลือกสถานที่ปลูกสร้างโรงเรียนในที่ที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน ปลอดภัย สวยงาม และสามารถใช้น้ำที่ให้เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรม สันทนาการให้มากที่สุด ที่มีการสัญจรไปมาสะดวก ไม่ควรห่างไกลจากย่านชุมชนเกินกว่า 2 กิโลเมตร ควรจัดให้มีความปลอดภัยในท้องถนนหลวง ไม่ควรเลือกปลูกโรงเรียนในที่สูง หรือไหล่เขา เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย โรงเรียนควรตั้งให้ห่างจากสถานที่ที่มีเสียงรบกวน หรือเสียงรบกวนประจำจนเป็นเหตุรำคาญ เช่น โรงงานที่ใช้เสียง หรือโรงงานที่ทำให้เกิดฝุ่นละออง ได้แก่ โรงงานไม้หิน โรงงานซีเมนต์ เป็นต้น และควรตั้งให้ห่างจากแหล่งน้ำ ที่ทิ้งขยะมูลฝอย และแหล่งน้ำโสโครก ไม่น้อยกว่า 500 เมตร เพื่อให้พ้นจากกลิ่น ฝุ่นละออง และแมลงตลอดจนสัตว์ที่อาจเป็นพาหะนำโรคและก่อเหตุรำคาญ พื้นดินควรเป็นดินร่วนแห้ง ไม่มีสิ่งที่ทำให้เกิดการสึกกร่อนง่าย สามารถสร้างสวนครัว ทำสวนเกษตร ได้เหมาะสม เพราะน้ำซึมได้ง่าย ไม่เป็นโคลนในฤดูฝนควรเป็นที่ระดับสูงพอสมควรน้ำท่วมไม่ถึง หรือสามารถสร้างระบบระบายน้ำได้ง่าย มีน้ำใช้เพียงพอ คุณภาพดี ควรมีต้นไม้ใหญ่บ้าง เพื่อช่วยบังความร้อนและแสงแดดในฤดูที่อากาศร้อนจัด หรือบังลมในที่ที่มีลมจัด มีแสงแดดส่องถึงตลอดวัน มีหญ้าหรือพันธุ์ไม้รักษาหน้าดินให้ชุ่มชื้นพอสมควร และจะได้ไม่เป็นฝุ่นฟุ้งในฤดูแล้ง และควรมีแผนจัดแบ่งบริเวณพื้นดินนอกอาคารให้นำคูควรจัดเป็นสนามเด็กเล่น สนามกีฬา และสวนดอกไม้ ไม้ใบและไม้ยืนต้นโดยพยายามอนุรักษ์ของเดิมที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้มากที่สุด เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศที่น่ารื่นรมย์ เป็นผลดีทั้งด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยและด้านจิตใจ

2. อาคารเรียนและอาคารประกอบ ควรสร้างอาคารเรียน ให้มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน ต้องคำนึงถึงภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น เช่น พายุ น้ำท่วม อาคารไม่ความหันไปทางทิศตะวันออกหรือตะวันตก ควรหันหน้าไปทางทิศที่จะได้รับลมดี แสงแดดและฝนไม่รบกวนมากนัก นอกจากห้องเรียนแล้ว ทางโรงเรียนควรมีห้องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 ห้องประชุม ควรมีเนื้อที่ 1 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน เพิ่มเนื้อที่ที่ใช้สอยอื่นๆ ตามความจำเป็น

2.2 ห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน ห้องเรียนควรมีขนาด 6x8 เมตร หรือ 7x9 เมตร ส่วนสูงของห้องเรียนจากพื้นถึงฝ้า ต้องมีน้อยกว่า 350 เซนติเมตร การจัดห้องควรให้แสงสว่างเข้าทางซ้าย และไม่มีแสงเข้ารำคาญตาทางด้านหน้า หรือหลังชั้น ห้องเรียนควรจัดให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย มีตะแกรงใส่ขยะทุกห้อง แปรงลบกระดานควรทำด้วยสั๊กหลอด เวลาลบกระดานฝุ่นชอล์กจะได้ไม่ฟุ้งกระจายและควรรักษาให้สะอาด และมีไว้ประจำกระดานชอล์ก ควรทำความสะอาดแปรงทุกวัน กระดานชอล์กควรมีรางรองผงชอล์กที่ขอบล่างให้กว้างพอ เพื่อมิให้ฝุ่นผงชอล์กปลิวไปตกบนพื้นห้อง

2.3 การระบายถ่ายเทอากาศและแสงสว่าง ถ้าการถ่ายเทอากาศไม่ดี พออากาศร้อน อบอุ่นเด็กจะง่วงนอน ควรจัดให้มีช่องลมและประตูหน้าต่างให้เพียงพอ แสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้สบายตา มีค่าประมาณ 20-30 ฟุต เนื้อที่ของประตูหน้าต่างควรเป็น 1 ใน 4 ของพื้นที่ห้อง เพื่อให้ห้องเรียนมีแสงสว่างและระบายอากาศเพียงพอ ควรมีหน้าต่างต่างบังแสงที่เกินความพอดี ขนาดของช่องหน้าต่างควรกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร หรือสูงเท่ากับขอบบนของประตูขอบล่างของหน้าต่างควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ช่องประตูไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร และสูงไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร บริเวณใกล้ห้องเรียน ถ้าจะปลูกต้นไม้ใหญ่ ควรปลูกให้ห่างจากอาคารเรียนไม่น้อยกว่า 8 เมตร เพื่อไม่ให้บังแสงสว่างและขัดขวางการระบายอากาศ

2.4 โรงอาหาร โรงอาหารนอกจากโต๊ะและม้านั่งแล้ว ควรจัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับ ดื่มน้ำและใช้อ่างน้ำพุหรือถังน้ำก๊อก อ่างล้างมือและล้างภาชนะที่ใช้ในการรับประทานอาหาร ที่รองรับเศษอาหาร ขยะ อาหารที่แม่ค้านำมาขายควรเป็นอาหารที่ปราศจากอันตราย เช่น อาหารใส่สีน้ำส้อมสายชูปลอม ควรควบคุมความสะอาดอย่างใกล้ชิด ทั้งผู้ปรุงอาหารและผู้เสิร์ฟอาหาร เป็นต้น

2.5 โรงครัว โรงครัวไม่ควรตั้งอยู่ใกล้อาคารเรียน ใกล้สิ่งโสโครก พื้นห้องต้องทึบทำด้วยวัสดุที่ง่ายต่อการทำความสะอาด มีแสงสว่างพอ การระบายอากาศดี เพราะโรงครัวมีความร้อนและกลิ่นมาก คนปรุงอาหารจะต้องอยู่ในโรงครัวหลายชั่วโมงในวันหนึ่ง เต่าไฟไม่ควรวางพื้นราบ ควรตั้งสูงพอให้คนยืนปรุงอาหารได้ เหนือเต่าไฟควรมีปล่องไฟ เพื่อดูดควันออกจากโรงครัวเพราะควันส่วนหนึ่งมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นพิษ จัดทำรางระบายน้ำให้เศษอาหารไปจากโรงครัว มิฉะนั้นเศษอาหารจะบูดเน่า ส่งกลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวันและเชื้อโรค มีถังใส่ขยะมูลฝอย เศษอาหารที่มีฝาปิดมิดชิด ไม้รั้ว และมีปริมาณเพียงพอกับเศษอาหารขยะมูลฝอยวันต่อวัน มีน้ำสะอาดสำหรับปรุงอาหารและล้างภาชนะให้เพียงพอ

2.6 น้ำดื่ม น้ำใช้ โรงเรียนต้องจัดน้ำสะอาดไว้ให้ดื่ม และใช้อย่างเพียงพอ โดยอาจจะคำนวณโดยประมาณ คนละ 3-5 ลิตร ต่อคนต่อวัน คอยดูแลให้สะอาดอยู่เสมอ ภาชนะที่ใส่น้ำไว้บริโภคต้องรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ

2.7 ส้วมและที่ปัสสาวะ โรงเรียนจะต้องส้วมให้ถูกสุขลักษณะ และพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน และแยกส้วมนักเรียนชายนักเรียนหญิงไว้ห่างจากกัน หรือคนละแห่ง ในโรงเรียน

ที่มีเด็กโตอาจสร้างส้วมไว้ในอาคารเรียนได้ ต้องมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลรักษาความสะอาดเป็นประจำ ควรใช้น้ำชำระภายในห้องส้วมและมีถังใส่ขยะไว้ในห้องส้วม

2.8 การจัดขยะมูลฝอย การระบายน้ำ และการดูแลรักษาความสะอาด สถานที่ทั่วไป ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่จะเป็นเศษกระดาษ เศษอาหาร ส่วนประกอบอย่างอื่นมีน้อย ห้องเรียนทุกห้องควรมีตะกร้าสำหรับใส่เศษกระดาษ และมูลฝอยแห้ง ซึ่งต้องนำไปทิ้งในที่ทิ้งทุกวัน ที่ทิ้งควรเป็นหลุม หรือเตาก่อ มีที่ใส่เศษอาหารและมูลฝอยอื่นๆและมีให้เพียงพอ การนำขยะไปฝัง ขยะหนา 3 ฟุต ต้องกลบดินหนา 1 ฟุต ทุกครั้ง การกลบดินครั้งสุดท้ายต้องให้สูงกว่าพื้นดิน ประมาณ 1 ฟุต ทั้งนี้เมื่อ ขยะยุบตัวลงจะได้ไม่เป็นแอ่งให้น้ำขัง ภาชนะใส่ขยะควรมีฝาปิดมิดชิดเพื่อ ป้องกันกลิ่นแมลงวันและสัตว์รบกวน

2.9 การระบายน้ำ ได้แก่ การระบายน้ำโสโครก รวมทั้งการระบายน้ำฝนที่ขัง อยู่ตามพื้นที่ในบริเวณโรงเรียน น้ำเหล่านี้เมื่อขังอยู่เป็นเวลานานๆ ก็จะเกิดการเน่าและส่งกลิ่น รบกวนและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ควรทำรางระบายน้ำโดยใช้วัสดุถาวร หรือขุดดินทำเป็น ทางระบายน้ำและควรมีขนาดและความลาดให้พอกับปริมาณของน้ำ ถ้าหากวางแนวระบายน้ำไว้ หลายๆทางจะดีกว่าทำทางระบายน้ำทางเดียว น้ำโสโครกควรทำทางระบายน้ำลงสู่ถังหรือบ่อซึม ไม่ควรระบายไปลงแม่น้ำ ลำคลอง

สรุปแล้วบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของนักเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้าง ความคิดจิตใจและคุณธรรมต่าง ๆอันพึงประสงค์ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ ย่อมทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล อันจะเป็นประโยชน์ในการที่ นักเรียนจะได้พัฒนาตนเองให้เต็มความรู้ ความสามารถและเต็มตามศักยภาพ

6.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่บริเวณ ภายนอกอาคารเรียน ได้แก่ สนามเด็กเล่น สนามหญ้า สวนหย่อม มุมพักผ่อนสำหรับผู้ปกครอง พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดจนบริเวณที่เด็กใช้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน

6.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการจัดพื้นที่ บริเวณของโรงเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็ก รวมถึงการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ การ วางแผน และการประเมินผลการใช้บริเวณให้เกิดการเรียนรู้

น้อมศรี เคท และคณะ (2552: 29-35) ได้จัดทำหลักสูตรจุพาลักษณ์เพื่อเป็น แนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กอนุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้แนวคิดการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดศูนย์การเรียนรู้ และการทำโครงการ หลักสูตรนี้ได้ นำเสนอเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องจัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม สร้างบรรยากาศให้ปลอดภัย สบายใจ ใกล้ชิดธรรมชาติ และกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในชุมชน มีเครื่องเล่นสนามที่ตั้งในตำแหน่งที่ปลอดภัย อยู่ในสภาพดี เครื่องเล่นควรทำจากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น จัดบริเวณสำหรับเล่นให้มีความหลากหลายทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีพื้นผิวแตกต่างกัน เช่น หญ้า ดิน ปูน ไม้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการดูแลรักษา มีสถานที่ประกอบอาหารเป็นสัดส่วน สะอาด จัดสถานที่และเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารให้สะอาด และสวยงาม จัดน้ำดื่มให้พอเพียงให้เด็กดื่มได้โดยสะดวก มีห้องส้วมเพียงพอ โดยให้มีขนาดและตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ดูแลให้สะอาดถูกสุขลักษณะ มีอุปกรณ์และสถานที่สะอาดและเหมาะสมในการทำ ความสะอาดร่างกาย เช่น ล้างมือ ล้างหน้า แปรงฟัน รวมทั้งจัดถังขยะให้เพียงพอและเหมาะสมกับการใช้งาน และดูแลรักษาด้วย

2) การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคคล

2.1) บุคลิกภาพของครู

บุคลิกภาพของครูช่วยเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในห้องได้เป็นอย่างดี ครูควรยิ้มแย้มแจ่มใส มีกิจกรรมหลากหลายแบบไทย แต่งกายเหมาะสมกับวัฒนธรรม ท้องถิ่นใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน เต็มใจตอบคำถามของเด็ก พูดกับเด็กด้วยเสียงนุ่มนวลเป็นมิตร และพูดชี้แจงเหตุผลแก่เด็กด้วยน้ำเสียงปกติ

2.2) การจัดการชั้นเรียนของครู

ครูควรใส่ใจดูแลให้เด็กอยู่ร่วมกันในห้องเรียนอย่างมีความสุข พร้อมทั้งเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนด้วย จึงต้องมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบมีแนวทางปฏิบัติเมื่อเด็กไม่ทำตามข้อตกลง และแก้ไขปัญหาเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น

2.3) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับเด็กช่วยเสริมสร้างให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สร้างความมั่นใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ครูควรสร้างความสัมพันธ์กับเด็กด้วยท่าทาง เช่น ยิ้ม สัมผัส ทักทายและพูดคุยกับเด็กทั้งเมื่อเด็กมาถึง ขณะรับประทานอาหาร เตรียมตัวทำกิจกรรม หรือเด็กลากลับบ้าน ดูแลเด็กที่มีปัญหาสุขภาพ ไม่สบาย หรือต้องการกำลังใจ รับฟังเมื่อเด็กพูดด้วย ให้โอกาสเด็กที่ต้องการพูดคุยกับครู ตอบเมื่อเด็กถาม และยอมรับการช่วยเหลือของเด็ก

2.4) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน

ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ครูจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองด้วยการจัดทำป้ายนิเทศซึ่งมีสาระเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน จัดทำจดหมายข่าวถึงผู้ปกครอง กระตุ้นให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทางโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ปกครองเยี่ยมชั้น

เรียนของบุตรหลานจัดประชุมสัมมนาระหว่างผู้ปกครองและครู รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำงาน

จากแนวคิดที่กล่าวมาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ได้ว่าต้องมีการจัดบรรยากาศที่ทำให้ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็กสามารถใช้ประโยชน์และเอื้อต่อการเรียนรู้มากที่สุด

6.2.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัย

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ปลอดภัย หมายถึง การบริหารของสถานศึกษาในการจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัยและการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก และการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าเพื่อให้มีระบบการจัดการสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก

จากงานวิจัยของ วิภา กัญจนบุรณ (2552) อ้างอิงจาก นฤมล เนียมหอม ได้นำเสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของการจัดการศึกษาออลดอร์ฟ ไว้ดังนี้

1) บริเวณกลางแจ้ง

บริเวณกลางแจ้งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นสนามเด็กเล่นอยู่ติดกับตัวอาคาร โดยจัดให้ใช้ได้ในสภาพภูมิอากาศที่หลากหลาย พื้นผิวควรแข็งเพื่อให้แห้งเร็วเมื่อฝนตก ควรตั้งอยู่ทางด้านที่แดดส่องถึง เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับแสงแดดยามเช้า บ่อทรายควรอยู่บริเวณนี้ ไม่เลื้อยบนกำแพง ต้นไม้ และแปลงดอกไม้ช่วยให้บริเวณนี้เป็นสถานที่ที่น่าสบายสำหรับเด็ก ๆ ส่วนที่สองอยู่ห่างจากตัวอาคารใช้เป็นที่เล่นและออกกำลังกาย ควรจัดเป็นอาณาจักรสำหรับเด็ก ทำทางสำหรับรถเข็นและทางสำหรับเดิน โดยออกแบบทางเดินให้โค้งไปมาน่าเดินและผ่านจุดที่น่าสนใจ เนินเขาเป็นจุดเสริมที่มีคุณค่ามากในสนามเด็กเล่นจะได้วิ่งขึ้นและลง เป็นการชักกล้ามเนื้อหลายส่วนอย่างเป็นอิสระและเป็นธรรมชาติ ส่วนหนึ่งของพื้นที่เป็นที่ตั้งของชิงช้า ไม้สั่น ต้นไม้พุ่มเตี้ยๆ และปลูกไม้ดอกหรือพืชผักสวนครัว

2) อุปกรณ์กลางแจ้ง

อุปกรณ์ชิ้นสำคัญ คือ บ่อทรายที่บรรจุทรายพูนเหนือระดับดินเล็กน้อย มีม้านั่งยาวตัวเตี้ยล้อมรอบ สิ่งที่ทำให้ความเพลินเพลินแก่เด็กเป็นพิเศษ คือ บ้านเด็กเล่นที่ไม่ประณีตหรือเสร็จสมบูรณ์จนเกินไป โดยจัดเตรียมโครงไม้และหลังคาไว้เพื่อให้เด็กทำส่วนที่เหลือกันต่อเอง มีลังไม้สำหรับใส่อุปกรณ์กลางแจ้ง อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ รถเข็นให้เด็กเข็นหรือลากไปตามทางเดินหรือจะขึ้นไปนั่งก็ได้ มีชิงช้า ไม้สั่น ราวสำหรับห้อยโหน ตาข่ายปีนป่าย มีอุปกรณ์ก่อสร้าง เช่น กระดาน นั่งร้าน บันได อิฐ พลั่ว ถัง เครื่องมือทำสวน เป็นต้น

การจัดระบบโรงเรียนปลอดภัยด้านการป้องกันภัยจากสิ่งแวดล้อม มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2550: 25-41) ได้กล่าวถึงการจัดสิ่งแวดล้อมบริเวณโดยรอบโรงเรียนให้เอื้อต่อความปลอดภัยของเด็ก โดยมีการตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงบริเวณตามจุดต่าง ๆ ของโรงเรียนอยู่เป็นประจำ ตั้งแต่อาคารเรียน ห้องเรียน สนามเด็กเล่น โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องส้วม ระบบไฟฟ้า

1) สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สนามหญ้า สวนหย่อม

1.1) หมั่นตรวจตราเครื่องเล่นในสนาม เช่น ชิงช้า กระดานหก กระดาน ลื่นให้อยู่ในสภาพที่มีความมั่นคงแข็งแรงอยู่เสมอ หากพบว่าชำรุดจะต้อง รีบซ่อมแซมแก้ไขทันทีตัวอย่าง เช่น เชือกต้องไม่อยู่ในสภาพที่เปื่อยใกล้ขาด หรืออุปกรณ์ ที่ทำจากโลหะ ไม้ เช่น โซ่ ราวเหล็ก บันได ฯลฯ ต้องไม่ผุกร่อน

1.2) ไม่ควรจัดเครื่องเล่นให้อยู่ชิดกันจนเกินไปเพราะจะทำให้เด็กเล่นกันแล้วชนกระแทกได้ ควรมีระยะห่างพอประมาณ

1.3) บริเวณในและรอบสนามควรปราศจากก้อนหิน ต่อไม้ เศษแก้ว ของมีคมต่างๆ หรือสิ่งของที่อาจทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือลื่นหกล้ม

1.4) ควรมีการวางกฎระเบียบที่ชัดเจนในการเล่นสนามเด็กเล่น หรือการใช้สนามกีฬา เช่น ห้ามไม่ให้เด็กโตมาเล่นสนามเด็กเล่นของเด็กเล็ก เวลาใช้สนามกีฬาควรสวมรองเท้าผ้าใบ เป็นต้น

1.5) นักเรียนทุกคนควรจะได้รับคำแนะนำหรือสอนหรือสาธิตให้ดูถึงวิธีการใช้อุปกรณ์การเล่นหรือเครื่องเล่นต่างๆ

1.6) สนามเด็กเล่นของเด็กเล็กและเด็กโตควรแยกจากกัน เพราะการเล่นหรือกิจกรรมการออกกำลังกายของเด็กโตจะหนักกว่าและอาศัยความแข็งแรงของร่างกาย และทักษะในการเล่นมากกว่าเด็กเล็กอาจเกิดอันตรายกับเด็กเล็กได้

1.7) มีครูคอยเฝ้าดูแลทุกครั้งที่มีเด็กเล่น

2. บริเวณโดยรอบในโรงเรียน

2.1) จัดบริเวณที่รับส่งเด็กที่จอดรถรับส่งนักเรียนที่จอดรถของครูให้เป็นสัดส่วนเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเข้ามาวิ่งเล่นหรือหลบซ่อน

2.2) บริเวณโดยรอบของโรงเรียนไม่ควรมีหลุมบ่อเพราะอาจทำให้เด็กเดินตกหล่นลงไปได้ถ้ามีควรรีบแก้ไขทันที เช่น หาฝาปิดให้สนิทหรือถมดิน

2.3) ไม่ควรนำกระถางต้นไม้มาตั้งไว้บนกันสาดของตึกอาคารเพราะจะทำให้กระถางต้นไม้หล่นลงโดนเด็กนักเรียน

2.4) มีที่กั้นที่สูงพอตรงบริเวณกันสาดของตึก หรือเพื่อกันเด็กปีนป่ายระเบียงอาคาร

2.5) บริเวณรอบโรงเรียนหากมีลำคลองหรือแม่น้ำไหลผ่านควรมีรั้วรอบขอบชิดหากสร้างรั้วถาวรไม่ได้ควรทำขอบเขตที่แน่นอน เช่น สร้างรั้วลวดหนาม

2.6) ประตูรั้วโรงเรียนต้องอยู่ในสภาพที่มั่นคงไม่ชำรุดหากชำรุดต้องรีบซ่อมแซมเพื่อป้องกันการหล่นทับเด็ก

2.7) กรณีที่โรงเรียนตั้งอยู่ติดกับทางหลวง ควรมีเครื่องหมายที่ชัดเจนให้ผู้ขับรถใช้ถนนเพิ่มความระมัดระวังในการขับขีรถยนต์

2.8) หากโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตที่มีการจราจรหนาแน่นหรืออยู่ใกล้เขตอันตรายควรจัดให้มีทางข้ามที่ปลอดภัยหรือมีเจ้าหน้าที่จราจรมาคอยดูแลให้

2.9) ควรวางกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและให้นักเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์นั้นๆ เช่น ห้ามไม่ให้นักเรียนเล่นบริเวณทางเดินริมระเบียบง

2.10) ดูแลร้านค้าภายในและบริเวณรอบโรงเรียน ไม่ให้มีการจำหน่ายสินค้าของเล่นหรืออาหารที่เป็นอันตรายหรือไม่มีประโยชน์ต่อเด็ก

ศูนย์วิจัยเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ร่วมกับเครือข่ายวิจัยสุขภาพ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้จัดทำ ข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของสนามเด็กเล่น ซึ่งประกอบด้วย อุปกรณ์เครื่องเล่น การติดตั้ง การบำรุงรักษา และผู้ดูแลการเล่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการขยายผลการศึกษาสู่การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมาตรฐานสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เผยแพร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องเล่นหรือจัดสร้างสนามเด็กเล่นภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนในสังกัดหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตามหนังสือราชการของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ มท 0892.3/ว 375 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2550 ซึ่งสาระสำคัญโดยสรุปเกี่ยวกับข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของสนามเด็กเล่น ดังนี้ การป้องกันอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น จะต้องประกอบด้วย อุปกรณ์เครื่องเล่นที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับอายุของเด็ก สนามที่ดูดซับพลังงานเพื่อลดการบาดเจ็บจากการตก การติดตั้งที่ถูกต้อง การตรวจสอบและการบำรุงรักษาและมีผู้ดูแลในขณะที่เล่นดังนี้

1) เครื่องเล่นปลอดภัย

1.1) อุปกรณ์เครื่องเล่นสนามต้องได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับอายุและพัฒนาการของเด็กโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 2-5 ปี) และเด็กในวัยเรียน(อายุ 5-12 ปี)

1.2) เพื่อป้องกันการบาดเจ็บจากการตกและก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรงของศีรษะและสมอง ระยะความสูงจากพื้นสนามถึงพื้นยกระดับของเครื่องเล่นในสนามสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนไม่ควรเกิน 1.20 เมตร และสำหรับเด็กในวัยเรียนไม่ควรเกิน 1.80 เมตร

1.3) ในกรณีที่เครื่องเล่นสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน มีความสูงจากพื้นยกระดับมากกว่า 50 เซนติเมตร หรือเครื่องเล่นสำหรับเด็กวัยเรียนที่มีความสูงมากกว่า 75 เซนติเมตร จะต้องมีราวกันตกหรือผนังกันตก

1.4) การออกแบบบันได และราวบันไดชนิดต่างๆ ต้องคำนึงถึงระยะก้าว ระยะโหนการกำมือเพื่อยึดเหนี่ยวของเด็กในวัยต่างๆ

1.5) เพื่อป้องกันการติดและกุดการหายใจ ช่องต่างๆ จะต้องเล็กกว่า ศีรษะของเด็กที่จะลอดเข้าไปได้หรือใหญ่พอที่ศีรษะจะไม่เข้าไปติดค้าง คือ ช่องต้องมีขนาดน้อยกว่า 9 เซนติเมตรหรือมากกว่า 23 เซนติเมตร

1.6) เพื่อป้องกันการที่เท้าหรือขาเข้าไปติด พื้นที่ดินหรือวิ่งจะต้องมี ช่องว่างไม่เกิน 3 เซนติเมตร

1.7) เพื่อป้องกันนิ้วเข้าไปติด โดยการแหงหรือลอด จะต้องไม่มีช่องว่าง ขนาด 0.5 – 1.2 เซนติเมตร

1.8) เพื่อป้องกันการบาดเจ็บจากการชนกระแทก อุปกรณ์เคลื่อนไหว เช่น ชิงช้า ที่นั่งจะต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่แข็ง

1.9) น็อต สกรูที่ใช้ในการยึดเครื่องเล่นสนาม จะเป็นระบบกันคลายโดย ต้องออกแบบให้ซ่อนหัวน็อตหรือปลายหัวน็อตที่มีส่วนยื่นไม่เกิน 8 มิลลิเมตร

1.10) วัสดุที่ใช้ต้องไม่เป็นพิษ และมีสารโลหะหนักเจือปนไม่เกินกว่าค่า มาตรฐานในของเล่น

2) พื้นสนามปลอดภัย

2.1) พื้นสนามเป็นปัจจัยความปลอดภัยที่สำคัญมากที่สุด พื้นสนามที่ดี ต้องประกอบด้วยวัสดุอ่อนนุ่ม ดูดซับพลังงานได้ คือ ทราย โดยพื้นทรายต้องมีความหนาไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร สำหรับเครื่องเล่นสูงไม่เกิน 1.20 เมตร หากเครื่องเล่นสูงเกินกว่าที่กำหนด พื้นทราย ต้องมีความหนาไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร นอกจากนี้ พื้นสนามที่ดีอาจทำจากยางสังเคราะห์หรือ วัสดุอื่นที่มีการทดสอบแล้ว พื้นสนามที่เป็นพื้นแข็งเช่น ซีเมนต์ อิฐสนาม ก้อนกรวด ยางมะตอย ทราย อัดแข็งพื้นหญ้าธรรมชาติ จะมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บศีรษะรุนแรง

2.2) การออกแบบพื้นที่ปลอดภัย ต้องคำนึงถึง การวางผัง ความหนาแน่น พื้นที่ว่างทิศทางของเครื่องเล่นและการใช้งาน ระยะห่างของเครื่องเล่นและชนิดของเครื่องเล่น พื้นที่การตกกระยะว่างอิสระ และพื้นที่การสัญจร

2.3) พื้นที่การตก ต้องไม่มีสิ่งกีดขวางอันจะก่อให้เกิดอันตรายเมื่อเด็ก ตกจากเครื่องเล่น โดยควรเป็น 1.50 เมตร โดยรอบเครื่องเล่นที่มีพื้นที่ยกระดับสูงน้อยกว่าหรือ เท่ากับ 1.50 เมตร หากสูงเกินกว่า 1.50 เมตร พื้นที่การตกควรเป็น 1.80 เมตร โดยรอบ

3) การติดตั้งเครื่องเล่นสนาม

3.1) ต้องสามารถรับแรงสูงสุดที่กระทำต่อตำแหน่งที่ออกแบบสำหรับใช้งาน ต้องไม่เกิดการพลิกคว่ำ เอียง เลื่อน หรือเคลื่อนตัวได้

3.2) ความแข็งแรงในการยึดหรือฝังฐานของเครื่องเล่นสนามถือเป็นหัวใจสำคัญในการติดตั้งเครื่องเล่นสนามแต่ละชนิดจะถูกออกแบบฐานรากที่มีขนาด ความลึกที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับน้ำหนักและแรงที่กระทำในเครื่องเล่นสนามนั้นๆ

4) การตรวจสอบและบำรุงรักษา

4.1) มีการตรวจสอบเบื้องต้นด้วยสายตาและการสัมผัสอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามทุกวัน

4.2) ตรวจสอบพร้อมบันทึกเป็นหลักฐานทุก 3 เดือน โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสนามและผู้ดูแลเด็กโดยตรวจสอบตามเอกสารคำแนะนำการตรวจสอบ (inspection check list)

4.3) มีเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญทางวิศวกรรมตรวจสอบและบันทึกเป็นหลักฐานทุก 1 ปี

4.4) มีการจัดหลักสูตรอบรมเจ้าหน้าที่ติดตั้ง และตรวจสอบสนามเด็กเล่น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) ผู้ดูแลเด็ก

5.1) ต้องมีการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก และพัฒนาการของเด็ก การใช้เครื่องเล่น การระวังการบาดเจ็บ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

5.2) สัดส่วนผู้ดูแลเด็กกับจำนวนเด็กเล็กเท่ากับ 1 : 20 และผู้ดูแลเด็กกับจำนวนเด็กโตเท่ากับ 1 : 50

5.3) มีการจัดหลักสูตรอบรมผู้ดูแลเด็กในขณะที่เล่น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.2.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะ

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ถูกสุขลักษณะเป็นการจัดบริเวณโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ เช่น บริเวณที่ตั้ง สัดส่วนที่เหมาะสม ร่มรื่น การวางแผนใช้สถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ อันประกอบด้วย การกำจัดขยะ การจัดที่สำหรับแรงฟัน ที่ชำระล้าง เป็นต้นมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ดังนี้

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม (2551: 28-29) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ

1) สถานที่ตั้งควรอยู่ในชุมชน ไม่เสี่ยงต่ออันตราย ไม่อยู่ใกล้ทางรถไฟ และการจราจร ไม่คับคั่ง มีรั้วป้องกันอันตราย

2) อาคารเรียนไม่แออัด มั่นคง แข็งแรง รับน้ำหนักได้จำนวนมาก ทนต่อภัยธรรมชาติ

3) พื้นที่ใช้สอยและอุปกรณ์เครื่องใช้ห้องเรียน ห้องส้วม ห้องครัวและโรงอาหาร รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ มีการดูแลให้ได้มาตรฐาน และถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ

4) การระบายอากาศ แสงสว่างและเสียงมีการระบายอากาศดี ควรรับลมจากธรรมชาติ มีแสงสว่างเพียงพอต่อการอ่านหนังสือและทำกิจกรรมของเด็ก เสียงไม่ดังรบกวนการเรียนของเด็ก

5) น้ำดื่ม-น้ำใช้สะอาด เพียงพอ และปรับปรุงคุณภาพก่อนนำมาดื่มและใช้

6) ขยะแยกประเภทถังขยะ มีฝาปิด ไม้รั่ว มีถุงรองรับเพื่อเก็บขน ลดการผลิตขยะ นำขยะมารีไซเคิลให้เกิดประโยชน์

7) การจัดการน้ำเสียมีการกำจัดเศษอาหาร ใช้บ่อดักไขมัน น้ำเสียจากส้วมบำบัดให้ถูกต้อง

8) การควบคุมและกำจัดแมลง สัตว์พาหะนำโรคใช้วิธีทางกายภาพและทางเคมี เช่น ใช้ตาข่ายดัก ใช้กาวดัก และดูแลสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อให้ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรค

9) สภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียนดูแลรักษาอุปกรณ์ในชั้นเรียนให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ระมัดระวังเรื่องระบบไฟฟ้า ควรเก็บสารเคมีต่างๆให้พ้นจากมือเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ รักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและส่งเสริมด้านพฤติกรรมอนามัยให้แก่เด็ก

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนย่อมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนานักเรียน โรงเรียนที่มีความสะอาด สงบร่มรื่น อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และทรัพย์สินอื่นๆ ของโรงเรียนที่มีการดูแลรักษา อำนวยความสะดวก พอเพียงและอยู่ในสภาพใช้ได้ดี พร้อมทั้งจะให้ครูและนักเรียนใช้ได้ตลอดเวลา ย่อมส่งผลให้ทุกคน ที่อยู่ในโรงเรียน มีจิตใจแจ่มใส รักความสะอาดและรักความร่มรื่น ถือว่าเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรที่จะเกิดขึ้น ในตัวนักเรียน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องและใกล้เคียงมานำเสนอ ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยต่างๆ จะชี้ให้เห็นถึงปัจจัยมีความสำคัญต่อการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางๆ ที่สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ซึ่งรายละเอียดของการศึกษาวิจัยต่อไปนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ

จรรยา ฉ่ำกมล (2550: บทคัดย่อ) ได้เสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ดังนี้โรงเรียนเป็นสถานที่เด็กจะต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่วันละไม่น้อยกว่า 6-7 ชั่วโมง เป็นเวลา 3-6 ปี

และโรงเรียนก็มีใช้เป็นที่คุ้มแดด คุ้มฝน มีโต๊ะและที่นั่งตลอดจนอุปกรณ์การสอนเท่านั้น แต่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อเด็กในด้านเป็นตัวอย่งแก่เด็ก สิ่งของเด็กพบเห็นที่โรงเรียนในระยะเยาว์วัยจะอยู่ในความทรงจำของเด็กไปตลอดอายุขัย ฉะนั้น จึงนับได้ว่าโรงเรียนเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลต่อจิตใจ ความสนใจ ทศนคติ และอุดมคติในชีวิตการเรียนต่อไป จนถึงชีวิตการทำงานของเด็กทุกคน และประการสำคัญที่สุดโรงเรียนและลักษณะสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ จะมีผลต่อสุขภาพพลานามัย และความปลอดภัยต่อชีวิตของเด็กในโรงเรียนตลอดจนเป็นตัวอย่งที่ดีแก่ชุมชนนั้นอีกด้วย

กนกรัตน์ นาคเหตุย (2551: 110) ได้ศึกษาความเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในวิทยาลัยพาณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานครใน 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านกิจกรรมนักศึกษา และด้านอาคารสถานที่ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับดีมากและด้านอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง

ทวีศิลป์ สารแสน (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอน 4 ด้านคือ ด้านบุคลิกภาพของครู เทคนิคการสอน ความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครูเป็นอันดับหนึ่ง และอันดับสุดท้ายคือด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครูมากเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับการศึกษาคือความสัมพันธ์พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนในระดับสูงและมีทิศทางของความสัมพันธ์อยู่ในทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับหนึ่งคือด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และอันดับสุดท้ายคือด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองนครนายกผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในภาพรวมและรายด้านได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การบริการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน มีการปฏิบัติระดับมาก เมื่อศึกษารายโรงเรียนพบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติระดับมากเช่นเดียวกัน ยกเว้นโรงเรียนแห่งที่ 3 มีการปฏิบัติระดับปานกลาง 2 รายการคือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และการรักษาความปลอดภัยภายในอาคารเรียน

2. การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า 1) ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแห่งที่ 1 โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 คือ โรงเรียนแห่งที่ 1 และ 2 มีปัญหาเกี่ยวกับบริเวณโรงเรียนไม่มีรั้วรอบโรงเรียน โรงเรียนแห่งที่ 3 มีปัญหาขาดแคลนสถานที่พักผ่อนและต้นไม้เขียว ขาดความร่มรื่นข้อเสนอแนะของโรงเรียนทั้ง 3 แห่งคือ โรงเรียนแห่งที่ 1 และแห่งที่ 2 เสนอให้ของบประมาณจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อสร้างรั้วโรงเรียน และโรงเรียนแห่งที่ 3 เสนอแนะให้ทำซุ้มพักผ่อนหย่อนใจให้นักเรียน 2) ปัญหาด้านการจัดการบริการของโรงเรียนแห่งที่ 1 โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 คือด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ทั้ง 3 โรงเรียน มีปัญหาด้านการบริการอนามัยโรงเรียน ได้แก่ นักเรียนมีปัญหาสุขภาพปากและฟัน ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่อนามัยหรือทันตแพทย์มาตรวจฟันนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สำหรับปัญหาด้านความปลอดภัยของผู้เรียนพบว่า โรงเรียนแห่งที่ 1 โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 มีปัญหาด้านความปลอดภัยภายนอกอาคารเรียนคือ โรงเรียนแห่งที่ 1 มีปัญหาอุบัติเหตุซึ่งเกิดจากการจราจรในบริเวณโรงเรียน โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 มีปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดจากการเล่นเครื่องเล่นสนาม โรงเรียนแห่งที่ 1 มีข้อเสนอแนะให้ทำรั้วรอบโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหารถเข้า ออกโรงเรียนไม่เป็นระบบ โรงเรียนแห่งที่ 2 และโรงเรียนแห่งที่ 3 เสนอแนะให้มีการจัดเครื่องเล่นสนามให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนรวมทั้งแนะนำวิธีเล่นอย่างปลอดภัย

อนชิต จันทศิลา (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มวิทยา อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โดยใช้กิจกรรมห้องเรียนสวสสะอาดในการพัฒนาห้องเรียน โดยในวงรอบที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้ร่วมกันประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันได้ข้อสรุป นำมาวางแผนและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมห้องเรียนสวสสะอาดเป็นผลให้ห้องเรียนสะอาด สวยงาม มีป้ายนิเทศความรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระเป็นที่พอใจของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อพิจารณาเกี่ยวกับการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน ดังนั้นในวงรอบที่ 2 จึงต้องอาศัยทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วม เอาใจใส่คอยแนะนำช่วยเหลือ ทำให้การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้รับการพัฒนาบรรลุตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

2. การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โดยใช้ กิจกรรมกลุ่มสีพัฒนาความสะอาดโรงเรียน โดยในวงรอบที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้ร่วมกันประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ได้ข้อสรุป นำมาวางแผนและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสีพัฒนาความสะอาดโรงเรียน ส่งผลให้สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนได้รับการพัฒนามากขึ้น มีบริเวณ

โรงเรียน ที่สวยงาม สะอาด และเป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนมากขึ้น สวนหย่อมบริเวณหน้าอาคารเรียนได้รับการตัดตกแต่ง เป็นที่พอใจของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แต่ก็ยังมีข้อพิจารณา เกี่ยวกับการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน ซึ่งทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง ควรเอาใจใส่ แนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด จริงจัง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะทำให้การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ประชุมเพื่อรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์สาเหตุเพื่อนำมาปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยเพิ่มการนิเทศติดตาม กำกับ ดูแล คอยแนะนำช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาบรรลุความมุ่งหมายตามที่ได้ตั้งไว้ โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน และต่อเนื่องทำให้การพัฒนาบรรลุความมุ่งหมายตามที่ได้ตั้งไว้

อรพรรณ รัตนวงศ์. (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ดูแลเด็กมีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ดูแลเด็กจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านโภชนาการ ด้านการประเมินผล ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม และด้านการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ในระดับมาก

2. ผู้ดูแลเด็กที่มีสถานภาพแตกต่างกันจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ภูมิสำเนา มีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้ดูแลเด็กที่มีสถานภาพแตกต่างกันตามประสบการณ์ทำงาน และประสบการณ์ฝึกอบรมมีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดารง อ่อนนวม (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา เอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนดำเนินการทั้ง 4 ด้าน โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการดังนี้ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ คือ โรงเรียนจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้านการเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โรงเรียนให้การยกย่องชมเชยบุคลากรและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญและร่วมกันปลูกไม้ดอกไม้ประดับในโรงเรียน ด้านการประสานงานและร่วมมือกับชุมชน พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ชมรม สมาคม ดำเนินการรณรงค์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ไม่ได้ดำเนินการคือ การจัดทำแผนงานระยะยาว การปลูกต้นไม้ยืนต้น การจัดหาสื่อ โปสเตอร์ สไลด์ วีดีโอ หนังสือ เอกสาร วารสารต่างๆ ไว้เพิ่มความรู้ การนำผลการประเมินการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้ ไม่ได้ประสานงานกับชุมชนเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน สำหรับปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ สถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ ขาดงบประมาณและขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

ศิริมา แสงอรุณ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสุขภาพส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตราชวัตรบูรณะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีสุขภาพส่วนบุคคลอยู่ในระดับดี และนักเรียนที่มีเพศผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพส่วนบุคคลเจตคติเกี่ยวกับสุขภาพส่วนบุคคล การดูแลเอาใจใส่ของผู้ปกครอง และการกระตุ้นเตือนของครูต่างกัน มีสุขภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง สภาพครอบครัว จำนวนพี่น้องของนักเรียน ลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีสุขภาพส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน

สุพล อนามัย (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวมและรายด้านได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และด้านวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จำแนกตามโรงเรียนเอกชนพบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามประเภทโรงเรียนในการสอนพบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ปัญหาการจัดสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่สุดคือมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป มีพื้นที่และอุปกรณ์การเล่นน้อย กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูเสนอแนะว่าควรพิจารณารับนักเรียนในปริมาณพอเหมาะ จัดมุมสนทนาให้นักเรียนได้พักผ่อน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกและควรมีกิจกรรมที่พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

อุทุมพร พรายอินทร์ (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการชั้นเรียนของครูอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการจัดสภาพห้องเรียน ครูอนุบาลจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการจัดพื้นที่สำหรับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนนั้นจัดให้มีความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรระหว่างเด็ก ๆ มีการจัดวางวัสดุอุปกรณ์อย่างมีระบบ และอยู่ในระดับความสามารถของเด็กในการช่วยเหลือตัวเอง

พิเศก ศรีทองใบ (2553: บทคัดย่อ) การศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า สภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในด้านลักษณะที่ตั้ง และบริเวณโรงเรียนพบว่า ร้อยละ 100 ที่ตั้งไม่มีน้ำท่วมขัง อาคารเรียน และใต้ถุน ไม่มีน้ำท่วมขัง บริเวณโรงเรียนมีไม้ยืนต้น มีไม้ดอกไม้ประดับ ร้อยละ 97.30 ไม่มีกลิ่นเข้าสู่สถานศึกษา และร้อยละ 93.30 ไม่มีฝุ่นละอองเข้าสู่โรงเรียน สภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในด้านอาคารเรียน และ

สิ่งก่อสร้าง พบว่า ร้อยละ 100 อาคารเอนกประสงค์ไม่มีน้ำท่วมขัง โรงอาหาร โรงครัว ไม่มีน้ำท่วมขัง อาคารเรียนมีการตกแต่งสวน ร้อยละ 85.30 ของสถานศึกษา มีโรงอาหาร โรงครัวอยู่ใกล้อาคารเรียน

สุมิตรา ชิตามร (2554: บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนะของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมใน 5 ด้าน คือด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการให้บริการนิสิต และด้านกิจกรรมนิสิต ผลการวิจัยพบว่าทัศนะของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่จะมีกลุ่มนิสิตที่ศึกษาต่างคณะกันมีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ต่างกัน

วิเชียร กระจ่าง (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา แนวการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสีเขียวในสถานศึกษาและชุมชน ด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ดีมาก" ปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมทั้งหมด มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับ "น้อย" มีอยู่ด้านเดียว คือ ด้านการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม มีปัญหาอยู่ในระดับ "กลาง" ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยภาพรวมมีดังนี้ ควรจัดงานด้านวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้นักเรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย มีคณะกรรมการวางแผน การจัดการเกี่ยวกับขยะทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้ต่อเนื่อง ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน และจัดอบรมให้มีการวางแผนและการทำงานเป็นหมู่คณะ

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเพื่อรายงานโครงการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาระดับ "ปฐมวัย" ในหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับเด็กอนุบาล 3-5 ปี พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และกรมการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับต่ำกว่าปานกลาง ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมของทุกสังกัด ด้านการใช้ภาษา-เหตุผล และด้านพื้นที่และเครื่องตกแต่งอยู่ในระดับต่ำ

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แคมป์ซานโน (Campisano อ้างอิงจาก อนงค์ อ้ารอด, 2546) ได้ศึกษาต้นแบบเกี่ยวกับทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของที่ทำงานของโรงเรียนสายมัธยมสอนศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ถ้าโรงเรียนบรรลุสิ่งต่อไปนี้ ประสิทธิภาพขององค์กร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับครู ครูที่ตั้งใจทำงาน ครูใหญ่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความคิดริเริ่ม ลดการกำหนดที่จะก่อให้เกิดความก้าวร้าวในบทบาทหน้าที่ และการขัดแย้ง ในการทำงานให้ความสมดุลระหว่างระบบราชการกับความอิสระในวิชาชีพครูต้องเลือกครูใหม่ที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียน

ฟิลลิปส์ (Phillips 1980 อ้างอิงจาก พรทิพย์ สวีล, 2549) ได้ศึกษาคุณภาพของศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนใน Bermuda โดยศึกษาสภาพแวดล้อม 6 ประเภท ได้แก่ การดูแลประจำวัน การจัดแต่งพื้นที่และการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับเด็ก ประสบการณ์ใช้เหตุผลทางภาษา กิจกรรมการใช้กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการด้านสังคม พบว่าคุณภาพของสภาพแวดล้อมของศูนย์ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านสังคมและภาษาของเด็ก

ฟอล์คและบอลลิง (Falk; & Balling. 1982: 22-28) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพแวดล้อมในการศึกษาค้นคว้านอกสถานที่ ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการทดลองกับนักเรียนจำนวน 96 คน ที่เรียนอยู่ในระดับ 3 และระดับ 5 ด้วยการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งไปศึกษาค้นคว้าในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงทั้งวัน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับการสอนนอกห้องเรียนระหว่างชั่วโมงที่เรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยประสบการณ์ตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ส่วนการวัดด้วยการสังเกตพบว่า พฤติกรรมต่างๆจะเปลี่ยนไปตามอายุ และสภาพแวดล้อมจากแบบจำลองที่จัดทำขึ้น ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของการเรียนรู้และพฤติกรรมที่มีผลต่อขีดขั้นของการพัฒนาการและความแปลกใหม่ของสิ่งแวดล้อม

ฟูกว่า (Fugua.1985: 78.A) ได้ศึกษาถึงการปฏิสัมพันธ์และการแสดงออกถึงพฤติกรรมของเด็กนักเรียนอนุบาลในห้องเรียนจะขึ้นอยู่กับบรรยากาศของห้องเรียนโดยเปรียบเทียบ การทดลองจากการจัดสภาพห้องเรียน 2 ห้อง ผลการศึกษาค้นพบว่า หากจัดสภาพบรรยากาศของห้องเรียนแตกต่างกัน เด็กที่อยู่ในห้องเรียนก็จะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ ห้องที่มีบรรยากาศดีเยี่ยม เป็นระเบียบ เด็กจะมีความรู้สึกขัดแย้งกันระหว่างเพื่อนในห้องเรียน แต่ในขณะที่ห้องจัดตามรูปแบบธรรมชาติความร่มรื่น เด็กจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดี

ลันท์ (Lundt. 2009: 1740) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของแนวคิดต่อตนเอง ลักษณะทางบ้านและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในเมืองมอนทานา ตะวันตก ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาพบว่า ลักษณะทางบ้านและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความสำคัญเท่าๆ กันต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เมื่อใดที่มีการคาดการณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเมื่อนั้นสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีผลถึง 55 % ในขณะที่ลักษณะทางบ้านมีผล 45% นอกเหนือจากอิทธิพลโดยตรงเหล่านี้แล้ว ยังมีอิทธิพล

ทางอ้อมซึ่งได้แก่ โครงสร้างทางครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การเลี้ยงดู การทุ่มเทให้ ได้เกรดที่ดี เวลาที่ใช้ในการทำการบ้าน การแข่งขันเรียน การคาดหวังของครู ความพอใจของครูที่มี ต่องานสภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนและการร่วมกิจกรรมต่างๆของนักเรียน การ วิจัยยังได้พบว่า การวัดความศรัทธาตนเองที่เจาะจง และการใฝ่ศึกษา ยังเป็นตัวบ่งชี้ในเรื่องของ แนวคิดต่อตนเองได้ดีกว่าคำถามทั่วไปในเรื่องของความศรัทธาตนเองอีกด้วย

วูร์น (มันทนา แขวงโสภา. 2552: 57; อ้างอิงจาก Vroon. 2010: 240) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยด้านศิลปะขนาดเล็กกับสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย โดยสำรวจ ความคิดเห็นและสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจาก 119 วิทยาลัยใน 5 รัฐ ของเขตตะวันตก ของประเทศอเมริกา พบว่าสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อบุคคลและการปรับตัวตาม ธรรมชาติ วิทยาลัยขนาดเล็กจะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกันเมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ผลการวิจัยนี้เป็นข้อสรุปสำหรับนโยบายทางการศึกษา ให้คำจำกัดความถึงสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมของวิทยาลัยขนาดเล็กและใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับนักปฏิบัติในการสร้างทฤษฎีใหม่และ เป็นหัวข้อวิจัยในอนาคตต่อไป

เบคเกอร์ (Becker. 2010: 4566-A) ได้ศึกษาผลการใช้ประสบการณ์นอกห้องเรียนต่อการ เปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของ นักเรียนระดับ 6 จะมีนัยสำคัญหรือไม่ ระหว่างเด็กที่เรียนโดยใช้ประสบการณ์นอกห้องเรียนและการ เรียนในห้องเรียนกับนักเรียนที่เรียนปกติในห้องเรียนอย่างเดี่ยว โดยมีการทดสอบความคิดรวบยอด 5 ประการ คือ สิ่งแวดล้อม ความเป็นอิสระ การสงวนทรัพยากรธรรมชาติ มลภาวะ ผลกระทบของ มนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม จากการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญในสองประเด็น คือ การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญระหว่างเด็กผู้ชายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเด็กผู้ชายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในความคิดรวบ ยอดสองประเด็นคือ มลภาวะและผลกระทบของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม

บุฟโฟ (Buffo: 2011). ได้ศึกษาการรับรู้ของนักเรียน ครู และผู้ปกครองเกี่ยวกับความ ปลอดภัยภายในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชานเมือง โดยกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาจำนวน 3,843 คน จำนวน 531 คน และผู้ปกครองจำนวน 271 คน ข้อมูลของ การศึกษาครั้งนี้ได้รับจากแหล่งที่มา 3 ที่ คือ 1) เอกสารที่จำเป็นในการสำรวจเพื่อประเมิน 2) การสำรวจจากนักจิตวิทยาของโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย และ 3) การหากิจกรรมที่สัมพันธ์กัน ของทั้ง 3กลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนน้อยกว่าครู และผู้ปกครอง นักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 รับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของพวกเขาน้อยกว่า นักเรียนเกรด 4 โดยนักเรียนมักจะรับรู้ว่าสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนมีความปลอดภัยน้อยและจาก การศึกษายังพบว่า ผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัยในโรงเรียน

มากกว่าผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนที่มีชั้นเรียนพิเศษมีการรับรู้ในด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมากกว่าผู้มีส่วนร่วมจากโรงเรียนที่ไม่มีชั้นเรียนพิเศษ รูปแบบของการค้นพบทั้งหมด ชี้ให้เห็นว่านักเรียนจะมีการรับรู้ในเชิงสร้างสรรค์ต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนน้อย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทักษะคิด คุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ดีย่อมมีส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีความพอใจและศึกษาในโรงเรียนนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงประโยชน์และความสำคัญของเรื่องนี้ จึงทำการศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 396 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูโรงเรียน อนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 200 คน ซึ่งได้ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของเคร็จซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน จากประชากรทั้งหมด 396 คน โดยการเปิดตารางได้จำนวน 196 คน เพื่อความสะดวกและความเหมาะสมในการเทียบสัดส่วน ตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 200 คน
2. เทียบสัดส่วนตามขนาดของประชากรตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
3. เลือกโรงเรียนโดยการสุ่มอย่างง่าย จับฉลาก รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพื้นที่ตั้งโรงเรียน

ที่ตั้งของโรงเรียน	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู
อำเภอเมือง	28	28	124	14	14	61
ต่างอำเภอ	46	46	198	23	23	101
รวม	74	74	322	37	37	163

2. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาจากมาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาปฐมวัยรอบที่ 3 ของสำนักรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีทั้งหมด 3 ตอน ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของโรงเรียน เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
3	หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาจากตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัยรอบที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 7.4 และตัวบ่งชี้ที่ 7.5 โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

2. ศึกษามาตรฐานตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาปฐมวัย รอบที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 7.4 และ ตัวบ่งชี้ที่ 7.5

3. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม

4. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการตามลักษณะที่จะวัด

5. สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องตามที่นิยามไว้เพื่อใช้วัดการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

6. นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นตามข้อ 5 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว มาดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละตอน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และนำมาจัดพิมพ์เป็นต้นฉบับเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแจ้งไปยังโรงเรียนที่ต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับอนุญาตแล้ว ส่งไปถึงผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบผู้บริหารโรงเรียนด้วยตนเองบางส่วนและนัดวันมารับแบบสอบถามคืน และส่งทางไปรษณีย์
4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
5. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 200 ชุด ได้รับกลับคืนมา 194 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97

5. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ SPSS มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ รายด้าน และในภาพรวมโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดให้คะแนน ตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ มากที่สุด	5	คะแนน
ระดับการปฏิบัติ มาก	4	คะแนน
ระดับการปฏิบัติ ปานกลาง	3	คะแนน
ระดับการปฏิบัติ น้อย	2	คะแนน
ระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด	1	คะแนน

กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้สถิติดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้การหาคุณภาพเครื่องมือ

6.1.1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้โดยการหาค่า IOC

6.1.2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของคอนบราค (Cronbach)

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.1. สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2.2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหาร และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่ทำงานในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองและต่างอำเภอ โดยการทดสอบค่า t แบบ Independent Sample test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ t

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และสถานที่ตั้งของโรงเรียน

1. หาค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกตามสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามด้านตำแหน่งและสถานที่ตั้งของโรงเรียน
2. หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมาย ระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายด้าน
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัด

เชียงใหม่จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามและที่ตั้งของโรงเรียนและโดยใช้การทดสอบค่าที (Independent Samples Group)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าความถี่และค่าร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และที่ตั้งของโรงเรียน ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและที่ตั้งของโรงเรียน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1.1 ผู้บริหาร	36	18.6
1.2 ครู	158	81.4
รวม	194	100
2. ที่ตั้งของโรงเรียน		
2.1 อำเภอเมือง	68	35.1
2.2 ต่างอำเภอ	126	64.9
รวม	194	100

จากตาราง 4 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 194 คน เป็นครูร้อยละ 81.4 และผู้บริหารร้อยละ 18.6

ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานในต่างอำเภอร้อยละ 64.9 และอยู่ในอำเภอเมือง ร้อยละ 35.1

2. ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม และรายด้าน

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร			
1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.21	0.67	มาก
1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	4.18	0.63	มาก
1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ	4.21	0.66	มาก
รวม	4.20	0.68	มาก
2. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร			
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.09	0.68	มาก
2.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	4.02	0.68	มาก
2.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ	4.25	0.59	มาก
รวม	4.12	0.62	มาก
รวมทั้งหมด	4.16	0.60	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่าระดับด้านการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) และการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) รายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 4.25$) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 4.21$) และด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.21$) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายข้อด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้			
1. จัดบรรยากาศภายในอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.27	0.72	มาก
2. จัดห้องเรียนพอเหมาะกับจำนวนนักเรียนและสอดคล้องกับหลักสูตร	4.34	0.68	มาก
3. จัดมุมการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.11	0.80	มาก
4. จัดให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในอาคารเรียน	4.15	0.77	มาก
5. จัดให้มีห้องสมุดหรือห้องของเล่น ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและเพียงพอสำหรับเด็ก	4.17	0.80	มาก
รวม	4.21	0.67	มาก

จากตาราง 6 การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.21$ S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากอันดับแรกคือ จัดบรรยากาศภายในอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือการจัดห้องเรียนพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน ($\bar{X} = 4.27$) และสอดคล้องกับหลักสูตร และการจัดมุมการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน
 ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของ
 โรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายชื่อ ด้านการจัด
 สภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย

การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย			
1. มีการติดตั้งปลั๊กไฟที่ปลอดภัยและพื้นมือเด็ก	4.41	0.68	มาก
2. จัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับนักเรียน	4.10	0.77	มาก
3. มีการติดตั้งเครื่องตัดไฟและอุปกรณ์ดับเพลิงที่พร้อม ใช้งาน	4.25	0.78	มาก
4. มีการวางแผนเกี่ยวกับความปลอดภัยโดยให้ครูและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม	3.85	0.92	มาก
5. มีการตรวจสอบสิ่งที่ชำรุดหรือสิ่งที่จะเป็นอันตราย ภายในอาคาร	4.27	0.70	มาก
รวม	4.18	0.63	มาก

จากตาราง 7 การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่
 เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการ
 จัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.18$
 $S.D. = 0.63$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ
 การติดตั้งปลั๊กไฟที่ปลอดภัยและพื้นมือเด็ก ($\bar{X} = 4.41$) และ มีการตรวจสอบสิ่งที่ชำรุดหรือสิ่งที่จะ
 เป็นอันตรายภายในอาคาร ($\bar{X} = 4.28$) และมีการติดตั้งเครื่องตัดไฟและอุปกรณ์ดับเพลิงที่
 พร้อมใช้งาน ($\bar{X} = 4.25$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ด้าน
ประสิทธิผลการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของ
โรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายชื่อ ด้านการจัด
สภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกสุขลักษณะ

การดำเนินงานด้านประสิทธิผลการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกสุขลักษณะ			
1. มีพื้นที่พักสำหรับเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วน	3.91	0.99	มาก
2. มีพื้นที่สำหรับแปรงฟัน ล้างมือและทำความสะอาด ร่างกาย เหมาะสมกับเด็ก	4.35	0.61	มาก
3. ห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเท ได้สะดวก	4.35	0.62	มาก
4. มีถึงขยะที่สะอาดและมีฝาปิดมิดชิด	4.30	0.69	มาก
5. มีห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมกับวัย สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับเด็ก	4.15	0.81	มาก
รวม	4.21	0.66	มาก

จากตาราง 8 การดำเนินงานด้านประสิทธิผลการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายใน
อาคารที่ถูกสุขลักษณะส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.21$ S.D. = 0.66)
เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือโรงเรียนของท่านมี
พื้นที่สำหรับแปรงฟัน ล้างมือและทำความสะอาดร่างกาย เหมาะสมกับเด็ก ($\bar{X} = 4.35$) การจัด
ห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก ($\bar{X} = 4.35$) และมีถึงขยะที่สะอาดและมี
ฝาปิดมิดชิด ($\bar{X} = 4.30$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน
ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของ
โรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายข้อด้านการจัด
สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการ เรียนรู้			
1. จัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ นอกอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็ก	4.17	0.70	มาก
2. มีการจัดมุมที่พักร สำหรับให้ความรู้ ผู้ปกครอง	3.80	0.93	มาก
3. การวางแผนและให้เด็กได้มีโอกาส ออกมาเรียน นอกห้องเรียน	4.13	0.69	มาก
4. มีอาคารเรียนและอาคารประกอบ เหมาะสำหรับการใช้งาน	4.20	0.73	มาก
5. จัดให้มีการประเมินการใช้สถานที่หรือ แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน	4.14	0.70	มาก
รวม	4.09	0.68	มาก

จากตาราง 9 การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ
ต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัด
สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
($\bar{X} = 4.09$ S.D = 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก
ที่สุดคือการจัดให้มีอาคารเรียนและอาคารประกอบเหมาะสำหรับการใช้งาน ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา
คือจัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้นอกอาคารเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและการจัดให้มี
พื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้นอกอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน
ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของ
โรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายข้อด้านการจัด
สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัย

การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัย			
1. มีการบำรุงรักษา อาคารสถานที่ให้มีสภาพที่ใช้งานได้ดี ตลอดเวลา	4.23	0.66	มาก
2. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษากับ ครู บุคลากร และนักเรียน	4.10	0.77	มาก
3. จัดให้มีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับ ปลอดภัยสำหรับเด็ก	4.17	0.72	มาก
4. โรงเรียนของท่านมีที่ตั้งเป็นสัดส่วน มีอาณาเขตชัดเจน ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น เสียงรบกวน และพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย	4.12	0.70	มาก
5. มีการให้ความรู้และฝึกซ้อมนักเรียนกรณีเกิดวาทภัย และ อัคคีภัย	3.47	1.14	ปานกลาง
รวม	4.02	0.68	มาก

จากตาราง 10 การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่
เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการ
จัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัย ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$
S.D = 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการ
บำรุงรักษา อาคารสถานที่ให้มีสภาพที่ใช้งานได้ดีตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.23$) มีสนามเด็กเล่นและ
เครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับ ปลอดภัยสำหรับเด็ก ($\bar{X} = 4.17$) และมีที่ตั้งเป็นสัดส่วน มีอาณา
เขตชัดเจน ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น เสียงรบกวน และพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย
($\bar{X} = 4.12$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาด้าน
ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียน
อนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกตามรายชื่อด้านการจัดสภาพแวดล้อม
ภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะ

การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะ			
1. มีการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็น ระเบียบเรียบร้อย สะอาดปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม	4.22	0.66	มาก
2. มีพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ เพียงพอ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน	4.24	0.68	มาก
3. จัดสถานที่สำหรับเก็บน้ำสะอาด ปลอดภัย เพื่อดื่มใช้ อย่างเพียงพอ	4.23	0.64	มาก
4. จัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับบริโภค เด็กมี แก้วน้ำส่วนตัว และมีการล้าง จัดเก็บให้ถูกสุขลักษณะ	4.36	0.57	มาก
5. มีการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบ เรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม	4.22	0.67	มาก
รวม	4.25	0.59	มาก

จากตาราง 11 การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่
เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการ
จัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะ เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก
โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับบริโภค เด็กมีแก้วน้ำส่วนตัว และมีการ
ล้าง จัดเก็บให้ถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 4.36$) การจัดพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสมถูกสุขลักษณะ
เพียงพอ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน ($\bar{X} = 4.24$) และมีการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูก
สุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม และมีการดูแลสภาพแวดล้อมให้
ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม ($\bar{X} = 4.22$)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบเปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการ
จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัด
เชียงใหม่จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามและที่ตั้งของโรงเรียนและโดยใช้การ
ทดสอบค่าที (Independent Samples Group)

ตาราง 12 วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัด
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมและรายด้านจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามโดย
การทดสอบค่าที (Independent Samples Group)

ประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	ตำแหน่ง ผู้บริหาร		ตำแหน่ง ครู		t	P
	X	S.D.	X	S.D.		
1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร						
1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.50	0.62	4.41	0.66	12.77	.00
1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	4.46	0.48	4.11	0.65	10.81	.00
1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ	4.39	0.75	4.17	0.64	12.07	.00
รวม	4.45	0.59	4.14	0.61	13.13	.00
2. การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร						
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.56	0.52	3.98	0.67	16.45	.00
2.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	4.32	0.56	3.95	0.69	16.17	.00
2.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ	4.63	0.45	4.17	0.59	13.34	.00
รวม	4.50	0.49	4.03	0.62	17.21	.00
รวมทั้งหมด	4.47	0.53	4.09	0.69	16.13	.00

จากตาราง 12 การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่
เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ผลการ
เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัด
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัด
เชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งโดยรวม
และรายด้าน ยกเว้นด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ถูกผู้บริหารและครู มีระดับการระดับการ
ปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัด
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานที่ตั้งของสถานศึกษาโดยการทดสอบ
ค่าที (Independent Samples Group)

ด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	โรงเรียนที่ตั้ง อยู่อำเภอเมือง		โรงเรียนที่ตั้งอยู่ ต่างอำเภอ		t	P
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	1. การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร					
1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.83	0.32	3.88	0.66	2.88	.00
1.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	4.71	0.39	3.89	0.65	3.02	.00
1.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ	4.81	0.39	3.89	0.64	1.77	.00
รวม	4.78	0.32	3.89	0.61	2.70	.00
2.การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร						
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.80	0.39	3.70	0.67	4.76	.00
2.2 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	4.73	0.37	3.64	0.69	2.92	.00
2.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ	4.82	0.38	3.95	0.59	4.33	.00
รวม	4.78	0.37	3.76	0.62	4.19	.00
รวมทั้งหมด	4.78	0.34	3.82	0.69	3.56	.00

จากตาราง 13 การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูและผู้บริหารนอกเขตอำเภอเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนในการศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผล
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนแตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งต่างกันมีการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ แตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ที่เปิดสอนเฉพาะระดับอนุบาลเท่านั้น จำนวน 396 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 200 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 37 คน และครู 167 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยจำแนกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ที่ตั้งของโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการปฏิบัติการดำเนินงาน ด้านประสิทธิ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ คือระดับการปฏิบัติมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS คำนวณค่าสถิติ ดังนี้
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ รายด้านและในภาพรวมโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เปรียบเทียบการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และที่ตั้งของโรงเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (Independent Samples Group)

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 194 คน เป็นครูร้อยละ 81.4 และผู้บริหารร้อยละ 16.6 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ต่างอำเภอร้อยละ 64.9 และอยู่ในอำเภอเมือง ร้อยละ 35.1

2. การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่พบว่า การดำเนินงานของ

ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารอยู่ในระดับมาก และการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารอยู่ในระดับมาก รายงานพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้

2.1 การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

2.1.1 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดบรรยากาศภายในอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก รองลงมาคือการจัดห้องเรียนพอเหมาะสำหรับจำนวนนักเรียนและสอดคล้องกับหลักสูตร และการจัดมุมการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2.1.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การติดตั้งปลั๊กไฟที่ปลอดภัยและพื้นมือเด็กและ มีการตรวจสอบสิ่งที่ชำรุดหรือสิ่งที่จะเป็นอันตรายภายในอาคาร และมีการติดตั้งเครื่องตัดไฟและอุปกรณ์ดับเพลิงที่พร้อมใช้งาน

2.1.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกสุขลักษณะส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือโรงเรียนของท่านมีพื้นที่สำหรับแปรงฟัน ล้างมือและทำความสะอาดร่างกาย เหมาะสมกับการจัดห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก และมีถังขยะที่สะอาดและมีฝาปิดมิดชิด

2.2 การดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

2.2.1 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการจัดให้มีอาคารเรียนและอาคารประกอบเหมาะสำหรับการใช้งาน รองลงมาคือจัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ภายนอกอาคารเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและการจัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ภายนอกอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2.2.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการบำรุงรักษา อาคารสถานที่ให้มีสภาพที่ใช้งานได้ดีตลอดเวลา มีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับ ปลอดภัยสำหรับเด็กและมีที่ตั้งเป็นสัดส่วน มีอาณาเขตชัดเจน ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ผุ่นละออง กลิ่น เสียงรบกวน และพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย

2.2.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ จัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับบริโภค เด็กมีแก้วน้ำส่วนตัว และมีการล้าง จัดเก็บให้ถูกสุขลักษณะ การจัดพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสมถูกสุขลักษณะ เพียงพอ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน และมีการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม และมีการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ยกเว้นด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ถูกผู้บริหารและครูมีระดับการระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูและผู้บริหารนอกเขตอำเภอเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

อภิปรายผล

จากผลการศึกษารเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารอยู่ในระดับมาก และการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารมากกว่าการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารและถ้าพิจารณารายละเอียดของแต่ละด้านจะเห็นว่าระดับการดำเนินงานมากที่สุดไปหาห้อยคือการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะ การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัย จากผลการวิจัยดังกล่าวเมื่อมาพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าระดับการดำเนินงานที่อยู่ระดับมากคือ การจัดห้องเรียนพอเหมาะกับจำนวนนักเรียนและสอดคล้องกับหลักสูตร จัดบรรยากาศภายในอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของโรงเรียนอนุบาลคือการจัดบรรยากาศที่สะอาดตา และสอดคล้องกับวิถีชีวิต เทพประสิทธิ์

(2551: ออนไลน์) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่สนับสนุนทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่อยากเรียนและเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีหลายประการ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบาย สงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิยิ่งถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านจิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่น เป็นมิตร ก็จะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับธเนศ ขำเกิด (2550: 64 - 65)บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศดี" ในทางตรงกันข้ามเมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศไม่ดี" โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว่าเหว และไม่อยากมาโรงเรียน ดังที่กล่าวแล้วว่าบรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการติดตั้งปลั๊กไฟที่ปลอดภัยและพื้นมีมือเด็ก แนนอนที่สุดว่าโรงเรียนอนุบาลต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นอันดับแรกโดยเฉพาะสิ่งใดที่จะทำให้เด็กอันตรายกับเด็กที่สุดก็ควรมีการป้องกันเป็นอันดับแรกในที่นี้คือ การติดตั้งปลั๊กไฟควรติดตั้งให้พื้นมีมือเด็กเพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็นฉะนั้นโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้าเป็นอันดับแรก และลำดับต่อไปคือมีการติดตั้งเครื่องตัดไฟและอุปกรณ์ดับเพลิงที่พร้อมใช้งาน แต่ที่สำคัญควรมีการอบรมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ดับเพลิงให้กับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อเตรียมตัวที่จะสามารถใช้งานได้จริงถ้าเกิดเหตุหรือเจอกับสถานการณ์จริง และจากผลการวิจัยที่อยู่ในระดับการปฏิบัติที่ต่ำที่สุดคือ การวางแผนเกี่ยวกับความปลอดภัยโดยให้ครูและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นประเด็นตรงนี้ไม่ควรจะมองข้ามเพราะชุมชนถือเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญกับโรงเรียนฉะนั้นโรงเรียนเอกชนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยของโรงเรียน เช่น เริ่มจากผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเรื่องดังกล่าว โรงเรียนจะต้องรักษาความปลอดภัยให้กับนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

โดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย จัดบริการความปลอดภัยให้เพียงพอและเหมาะสม และสอนสวัสดิศึกษาให้แก่นักเรียน ถ้าบริการความปลอดภัยเพียงพอและเหมาะสม ตลอดจนติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกโรงเรียนที่จะให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนได้

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเรื่องเกี่ยวกับการมีพื้นที่สำหรับแปรงฟัน ล้างมือและทำความสะอาดร่างกาย เหมาะสมกับเด็กการจัดห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวก และมีถึงขณะที่สะอาดและมีฝ้าปิดมิดชิด ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องสุขอนามัยของเด็กในโรงเรียนอนุบาลควรเป็นสิ่งที่โรงเรียนจะพิจารณาเป็นลำดับต้นๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังเกี่ยวกับเรื่องสุขอนามัยของเด็กเพื่อที่จะเป็นพื้นฐานที่ดีในระดับต่อไป โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กและสามารถนำไปปฏิบัติที่บ้านได้ คือ การส่งเสริมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดคือ การแปรงฟัน การล้างมือก่อนและหลังทำกิจกรรมต่างๆ การทำความสะอาดร่างกายซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนอนุบาลทุกแห่งที่จัดให้กับเด็กและจัดสถานที่ให้เหมาะสมและเพียงพออีกทั้งเกี่ยวกับการจัดห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทได้สะดวกอยู่ในระดับมากซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องแนวคิดการจัดบรรยากาศของ รวีวรรณชินตระกูล (2550: 102-106) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกต้องเหมาะสมว่า ห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน ห้องเรียนควรมีขนาด 6x8 เมตร หรือ 7x9 เมตร ส่วนสูงของห้องเรียนจากพื้นถึงฝ้า ต้องมีน้อยกว่า 350 เซนติเมตร การจัดห้องควรให้แสงสว่างเข้าทางซ้าย และไม่มีแสงเข้ารำคาญตาทางด้านหน้า หรือหลังชั้น ห้องเรียนควรจัดให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย มีตะแกรงใส่ขยะทุกห้อง การระบายถ่ายเทอากาศและแสงสว่าง ถ้าการถ่ายเทอากาศไม่ดี พออากาศร้อน อบอ้าวเด็กจะง่วงนอน ควรจัดให้มีช่องลมและประตูหน้าต่างให้เพียงพอ แสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้สบายตา มีค่าประมาณ 20-30 ฟุต เนื้อที่ของประตูหน้าต่างควรเป็น 1 ใน 4 ของพื้นที่ห้อง เพื่อให้ห้องเรียนมีแสงสว่างและระบายอากาศเพียงพอ ควรมีม่านหน้าต่าง บังแสงที่เกินความพอดี ขนาดของช่องหน้าต่างควรกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร หรือสูงเท่ากับขอบบนของประตู ขอบล่างของหน้าต่างควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ช่องประตูไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร และสูงไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร บริเวณใกล้ห้องเรียน ถ้าจะปลูกต้นไม้ใหญ่ ควรปลูกให้ห่างจากอาคารเรียนไม่น้อยกว่า 8 เมตร เพื่อไม่ให้บังแสงสว่างและขัดขวางการระบายอากาศ และผลการวิจัยที่อยู่ในระดับการดำเนินงานน้อยที่สุดคือ การมีที่พักสำหรับเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนส่วนใหญ่เด็กระดับอนุบาลจะไม่แยกแยะเด็กป่วยกรณีที่เด็กป่วยส่วนใหญ่จะให้เด็กอยู่ใกล้ชิดกับครู เพราะเด็กไม่สามารถดูแลตัวเองได้หรือถ้ามีการเจ็บป่วยจะมีการแจ้งให้ผู้ปกครองมารับเด็กไปดูแลที่บ้าน จึงทำให้ไม่มีการแยกแยะเด็กป่วยขณะที่อยู่โรงเรียน

1.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าระดับการดำเนินงานที่อยู่ระดับมากคือ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย

ข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการจัดให้มีอาคารเรียนและอาคารประกอบเหมาะสำหรับการใช้งาน รองลงมาคือจัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้นอกอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและการจัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้นอกอาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กตามลำดับ การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่บริเวณภายนอกอาคารเรียน ได้แก่ สนามเด็กเล่น สนามหญ้า สวนหย่อม มุมพักผ่อนสำหรับผู้ปกครองพื้นที่ใช้สอย พื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดจนบริเวณที่เด็กใช้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเท่านี้ถือว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่สำหรับโรงเรียนอนุบาล การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องจัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม สร้างบรรยากาศให้ปลอดภัย สบายใจ ใกล้ชิดธรรมชาติ และกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการจัดพื้นที่บริเวณของโรงเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็ก รวมถึงการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ การวางแผน และการประเมินผลการใช้บริเวณให้เกิดการเรียนรู้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีระดับการดำเนินงานน้อยที่สุดคือ การจัดมุมที่พักร สำหรับให้ความรู้ ผู้ปกครอง อาจเป็นเพราะข้อจำกัดด้านพื้นที่หรือไม่ต่อได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ปลอดภัย ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีการบำรุงรักษา อาคารสถานที่ให้มีสภาพที่ใช้งานได้ดีตลอดเวลา มีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับ ปลอดภัยสำหรับเด็กและมีที่ตั้งเป็นสัดส่วน มีอาณาเขตชัดเจน ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น เสียงรบกวน และพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย ยกเว้นประเด็นเกี่ยวกับการให้ความรู้และฝึกซ้อมนักเรียนกรณีเกิดวาทภัย และอัคคีภัย อาจเป็นเพราะเป็นระดับอนุบาลระดับการรับรู้และการซักซ้อมเด็กเกี่ยวกับเรื่องอุบัติภัยนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และยังไม่มีการเกิดอุบัติภัยจึงไม่มีการฝึกซ้อมและวางแผน ส่วนด้านอื่นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากต่างแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ตระหนักถึงความปลอดภัยของนักเรียนและสอดคล้องกับ กรมอนามัย (2550: 25-41) ได้กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมความปลอดภัยในโรงเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กหรือบุคลากรในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกอาคาร รวมถึงสิ่งแวดล้อมโดยรวมในบริเวณโรงเรียน เพื่อให้เด็กสามารถมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย เรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ และเติบโตอย่างสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยควรคำนึงถึง 5 เรื่อง คือ 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ 2) การจัดการสนามกีฬา สนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม 3) การส่งเสริมความปลอดภัยในการเดินทาง / การจราจร 4) การป้องกันอุบัติเหตุ แผนสาธารณสุข และระบบส่งต่อฉุกเฉิน5)การส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยและการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ถูกสุขลักษณะเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ จัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับบริโภค เด็กมี

แก้วนํ้าส่วนตัว และมีการล้าง จัดเก็บให้ถูกสุขลักษณะ การจัดพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสมถูกสุขลักษณะ เพียงพอ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน และมีการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม และมีการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม การจัดการสภาพแวดล้อมภายนอกที่ถูกต้องสุขลักษณะเป็นการจัดบริเวณโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ เช่น บริเวณที่ตั้ง สัตว์ส่วนที่เหมาะสม ร่มรื่น การวางแผนใช้สถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ อันประกอบด้วย การกำจัดขยะ การจัดที่สำหรับแรงฟัน ที่ชำระล้าง เป็นต้นมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่งสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม (2551: 12-13)การจัดการสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) สถานที่ตั้งควรอยู่ในชุมชน ไม่เสี่ยงต่ออันตราย ไม่อยู่ใกล้ทางรถไฟและการจราจร ไม่คับคั่ง มีรั้วป้องกันอันตราย 2)อาคารเรียนไม่แออัด มั่นคง แข็งแรง รั้วน้ำหนักได้จำนวนมาก ทนต่อภัยธรรมชาติ 3)พื้นที่ใช้สอยและอุปกรณ์เครื่องใช้ห้องเรียน ห้องส้วม ห้องครัวและโรงอาหาร รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ มีการดูแลให้ได้มาตรฐาน และถูกสุขลักษณะ อยู่เสมอ 4) การระบายอากาศ แสงสว่างและเสียงมีการระบายอากาศดี ควรรับลมจากธรรมชาติ มีแสงสว่างเพียงพอต่อการอ่านหนังสือและทำกิจกรรมของเด็ก เสียงไม่ดังรบกวนการเรียนของเด็ก 5) น้ำดื่ม-น้ำใช้สะอาด เพียงพอ และปรับปรุงคุณภาพก่อนนำมาดื่มและใช้ 6) ขยะแยกประเภทถึงขยะ มีฝาปิด ไม่รั่ว มีถุงรองรับเพื่อเก็บขน ลดการผลิตขยะ นำขยะมารีไซเคิลให้เกิดประโยชน์ 7)การจัดการน้ำเสียมีการกำจัดเศษอาหาร ใช้ปอดักไขมัน น้ำเสียจากส้วมบำบัดให้ถูกต้อง 8)การควบคุมและกำจัดแมลง สัตว์พาหะนำโรคใช้วิธีทางกายภาพและทางเคมี เช่น ใช้ตาข่ายดัก ใช้กาวดัก และดูแลสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรค 9)สภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียนดูแลรักษาอุปกรณ์ในชั้นเรียนให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ระมัดระวังเรื่องระบบไฟฟ้า ควรเก็บสารเคมีต่างๆ ให้พ้นจาก มือเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ รักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและส่งเสริมด้านพฤติกรรมอนามัยให้แก่เด็ก สภาพแวดล้อมของโรงเรียนย่อมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนานักเรียน โรงเรียนที่มีความสะอาด สงบร่มรื่น อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และทรัพย์สินอื่นๆ ของโรงเรียนที่มีการดูแลรักษา อำนวยความสะดวก พอเพียงและอยู่ในสภาพใ้ใช้การได้ดี พร้อมทั้งจะให้ครูและนักเรียนใ้ใช้ใ้ตลอดเวลา ย่อมส่งผลให้ทุกคน ที่อยู่ในโรงเรียน มีจิตใจแจ่มใส รักความสะอาดและรักความร่ มรื่น ถือว่าเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรที่จะเกิดขึ้นในตัวนักเรียน

2. ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูทั้งโดยรวมและรายด้าน ยกเว้นด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่ถูกรู้บริหารและครู มีระดับการระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งในมุมมองของผู้บริหารจะ

มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าครูซึ่งเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ จะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ครูต้องการหรือสิ่งที่ไม่เพียงพอที่ครูต้องการแสดงออกมาทางความคิดเห็นซึ่งจะน้อยกว่าผู้บริหาร และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองมีระดับการปฏิบัติมากกว่าครูและผู้บริหารนอกเขตอำเภอเมืองซึ่งเป็นบริบทที่ต่างกัน โรงเรียนในเมืองจะมีความพร้อม และมีการแข่งขันด้านต่าง ๆ สูง จึงทำให้ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมากกว่าโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะของโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่มีประเด็นที่ได้จากงานวิจัยและควรนำมาไปใช้ได้ ดังนี้

1.1 จากผลการศึกษาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองมีระดับการปฏิบัติที่มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ต่างอำเภอ ทุกด้านทั้งโดยรวมและรายด้าน ดังนั้นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยโรงเรียนที่อยู่ในต่างอำเภอควรมีพัฒนาและปรับปรุงด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยการศึกษาดูงาน แล้วนำมาพัฒนาและปรับปรุงสถานศึกษาของตนเอง

1.2 ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างกัน ซึ่งในความคิดเห็นของผู้บริหารจะมีมากกว่าครู ดังนั้นผลจากการวิจัยสามารถนำไปวิเคราะห์และนำไปปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้โดยเฉพาะเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปลอดภัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การวางแผน การบริหารจัดการเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ นาคทฤทัย. (2551). **สภาพแวดล้อมทางการศึกษาในวิทยาลัยพณิชยการสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของนักศึกษา.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ธุรกิจศึกษา).** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2554). **แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้ เอกสารกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ **อันดับที่ 4**
โครงการ ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิตรรัตน์ โพรหมามกะ. (2552) **การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกษตร.** กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- จินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2551) **การบริหารสุขภาพในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระพันธ์ พูลพัฒน์.(2550).**สุขภาพและความปลอดภัย.** กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- จรรยา น้ากมล. (2550). **การพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเทิงวิทยาควมจังหวัดเชียงราย.** ม.ป.ท. อัดสำเนา.
- ดำรง อ่อนน่วม. (2552). **การจัดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา)** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทวีศิลป์ สารแสน. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา.ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต.(การอุดมศึกษา).** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนาก้าวพลอย. (2554). **การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์. (2555). หน่วยที่ 9 การบริหารสภาพแวดล้อม
**สถานศึกษา.ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา. นนทบุรี: สาขาวิชา
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.**
- นฤมล เนียมหอม.ห้องเรียนครูแมว :ฐานข้อมูลการศึกษาปฐมวัย<http://www.nareumon.com>
 น้อมศรี เกศ และคณะ (2549) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล
**สำหรับสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.**
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2550). การศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียน
**เทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองนครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ปริญญา อังสุสิงห์. (2554). การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ:
 บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสงค์ วงศ์ลาโรจน์. (2551). สภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษา จ.สมุทรสาครในทัศนะของ
**ผู้บริหารอาจารย์และนักศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.**
- พรรค อินทามระ.(2550). เอกสารประกอบการถวายนความรู้พระภิกษุของสถาบันธรรมกาย
นานาชาติหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต. วิชาการผลิตสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย.
- พิมพ์ันท์ เตชะคุปต์. (2551, เมษายน). บรรยายภาคการเรียนการสอน : ปัจจัยสำคัญต่อ
ประสิทธิภาพการสอน. วารสารมิตรครู. 32(7): 9-14.
- พิเศก ศรีทองใบ. (2553). การศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด
**สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.**
- มยุรี สิงห์โทธราช. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมใน
**โรงเรียนตามความรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
 การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.(2550). **คู่มือครูการจัดระบบความปลอดภัยในโรงเรียน.กรุงเทพฯ:
 ส.เสริมมิตรการพิมพ์จำกัด.**
- รวีวรรณ ชินตระกูล. (2551). การศึกษากระบวนการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยี
 พระจอมเกล้าลาดกระบัง.

- เรณู ครุฑไทย. (2553). การศึกษาการดำเนินงานวิชาการ ของโรงเรียนกลุ่มนวมินทราชูทิศ.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์และพัฒนาหลักสูตร
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2552, มกราคม). ความคิดสร้างสรรค์ : ปัญหาการสอนที่น่าท้าทาย.
วารสารวิชาการ. 2(1): 75-80.
- วิเชียร กระพี้แดง (2554). สภาพปัจจุบัน ปัญหา แนวการจัดการกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา ใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิมล หรยางกูร. (2550) มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ศิริมา แสงอรุณ. (2552). สุขภาพส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร เขตราชบุรีบูรณะ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.(สุขศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพล อนามย์. (2552). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียน
เอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ การศึกษา
มหาบัณฑิต(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สุมิตรา ชิตามร. (2554). ทักษะของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน).(2554). คู่มือการ
ประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพฯ:บริษัท ออฟเซ็ท พลัส จำกัด.
- เสรี लाखโรจน์. (2554). “การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษา” ประมวลสาระวิชาการ
จัดการสถานศึกษา บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2551). ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก
กรอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย :กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2543). คู่มือตรวจสอบและประเมินสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สำเนา ขจรศิลป์. (2550). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตการพิมพ์

- อนงค์ อ่ารอด. (2546). การบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรพรรณ บุตรกัตัญญ (2552). การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพรรณ รัตนวงศ์. (2552). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2554). รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- อนุชิต จันทศิลา.(2551).การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนหนองทุ่มวิทยา อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย. มหาสารคาม: สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัย มหาวิทยลัยมหาสารคาม.
- อรุณี โคตรสมบัติ. (2552). การศึกษาทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี หรดาล. (2552). การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน.กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิก จำกัด.
- เอมอัชมา วัฒนบุรานนท์.(2552). ความปลอดภัย พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ .
- อำภา บุญช่วย. (2552).การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- Becker, L. M. (2000). The effect of the resident outdoor experience on attitudinal change environment issues. Dissertation Abstract International,38, 4566-A.
- Buffo. (2005). An investigation of the perceptions of students, teachers, and parent Concerning school safety within the elementary schools of a large suburban School district. P 1632. **Dissertation Abstracts intemational**.New York: Harperand Brothers.
- Doyie,Michael Joseph. (1992). Physical facility for technological problem solving activities In secondary Technology Education programs. West Virginia University.
- Falk H.John and John D. Balling. (1982, September). The field Trip Millicee:Learning And behavior as a Function of Contextual Events. The journal of Educationnal Research. 76: 22-29.

- Hesley,E.W. (1975,December). A Comparison of the Method of the Instruction in Environmental Education. **Dissertation Abstract Intemational**. 36: 3392-3393-A.
- Hidebrand,Verna. (1984). **Management of Child Development Centers**. New York: Macmillan Publishing Company.
- Krejcie,Robert V. and Morgan Duryle W. (1970,Autum). Deterning Sample Size for Research Activities,in Educational and Psychological Measurement.30 (6):607-610.
- Lundt,John Charles. (1989). The effects of self-concept home characteristics, and Western Montana High school environments on academic achievement.University of Montana.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การดำเนินงานของสถานศึกษาด้านประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ
2. ผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารโรงเรียน และ ครู สังกัดโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดเชียงใหม่
3. แบบสอบถามมี 2 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเรื่องประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ
4. โปรดตอบแบบสอบถามทุกตอนและทุกข้อ
5. คำตอบทุกข้อจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและใช้เฉพาะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวบุษรา ฉัตรวัฒนกำจร
นิสิตปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง

ผู้บริหาร

ครู

2. ที่ตั้งของโรงเรียน

อำเภอเมือง

ต่างอำเภอ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประสิทธิภาพการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปลอดภัยและ
ถูกสุขลักษณะ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าได้ปฏิบัติมากน้อยเพียงใด แล้วกรณำทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติ โดยให้ความหมายแต่ละช่องดังนี้

- 5 หมายถึงมากที่สุด
4 หมายถึงมาก
3 หมายถึงปานกลาง
2 หมายถึงน้อย
1 หมายถึงน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	<u>การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร</u> <u>ที่เอื้อต่อการเรียนรู้</u> โรงเรียนของท่านจัดบรรยากาศภายในอาคารเรียน ให้ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก					
2	โรงเรียนของท่านจัดห้องเรียนพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน และสอดคล้องกับหลักสูตร					
3	โรงเรียนของท่านได้จัดมุมการจัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ของเด็ก					
4	โรงเรียนจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม ภายในอาคารเรียน					
5	โรงเรียนของท่านจัดให้มีห้องสมุดหรือห้องของเล่นที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของเด็ก และเพียงพอสำหรับเด็ก					

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	<u>การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่ปลอดภัย</u>					
6	โรงเรียนของท่านมีการติดตั้งปลั๊กไฟที่ปลอดภัยและ พื้นมือเด็ก					
7	โรงเรียนของท่านจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับนักเรียน					
8	โรงเรียนของท่านมีการติดตั้งเครื่องตัดไฟและอุปกรณ์ ดับเพลิงที่พร้อมใช้งาน					
9	โรงเรียนของท่านมีการวางแผนเกี่ยวกับความปลอดภัย โดย ให้ครูและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม					
10	โรงเรียนของท่านมีการตรวจสอบสิ่งที่ชำรุดหรือสิ่งที่จะเป็น อันตราย ภายในอาคาร					
	<u>การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร</u> <u>ให้ถูกสุขลักษณะ</u>					
11	โรงเรียนของท่านมีพื้นที่พักสำหรับเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วน					
12	โรงเรียนของท่านมีพื้นที่สำหรับแปรงฟัน ล้างมือและทำ ความสะอาดร่างกาย เหมาะสมกับเด็ก					
13	โรงเรียนของท่านมีห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ และ อากาศถ่ายเทได้สะดวก					
14	โรงเรียนของท่านมีถังขยะที่สะอาดและมีฝาปิดมิดชิด					
15	โรงเรียนของท่านมีห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะ เหมาะสม กับวัย สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอสำหรับเด็ก					

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	<u>การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร</u>					
16	<u>ที่เอื้อต่อการเรียนรู้</u> โรงเรียนของท่านจัดให้มีพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้นอก อาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก					
17	โรงเรียนของท่านมีการจัดมุมที่พัก สำหรับให้ความรู้ ผู้ปกครอง					
18	โรงเรียนของท่านมีการวางแผนและให้เด็กได้มีโอกาสออกมา เรียนรู้นอกห้องเรียน					
19	โรงเรียนของท่านมีอาคารเรียนและอาคารประกอบเหมาะ สำหรับการใช้งาน					
20	โรงเรียนของท่านจัดให้มีการประเมินการใช้สถานที่หรือแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน					
	<u>การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร</u>					
21	<u>ที่ปลอดภัย</u> โรงเรียนของท่านมีการบำรุงรักษา อาคารสถานที่ให้มีสภาพ ที่ใช้งานได้ตลอดเวลา					
22	โรงเรียนของท่านมีการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยใน สถานศึกษากับครู บุคลากร และนักเรียน					
23	โรงเรียนของท่านมีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนามที่ เหมาะสมกับ ปลอดภัยสำหรับเด็ก					
24	โรงเรียนของท่านมีที่ตั้งเป็นสัดส่วน มีอาณาเขตชัดเจน ตั้งอยู่ ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น เสียงรบกวนและ พื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย					
25	โรงเรียนของท่านมีการให้ความรู้และฝึกซ้อมนักเรียนกรณี เกิดวาทภัยและอัคคีภัย					

ข้อ ที่	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	<u>การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร</u> <u>ที่ถูกสุขลักษณะ</u>					
26	โรงเรียนของท่านมีการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูก สุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม					
27	โรงเรียนของท่านมีการจัดพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ถูก สุขลักษณะ เพียงพอ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน					
28	โรงเรียนของท่านได้จัดสถานที่สำหรับเก็บน้ำสะอาด ปลอดภัย เพื่อดื่มใช้อย่างเพียงพอ					
29	โรงเรียนจัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาดสำหรับบริโภค เด็กมีแก้วน้ำ ส่วนตัว และมีการล้าง จัดเก็บให้ถูกสุขลักษณะ					
30	โรงเรียนของท่านมีการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม					

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC ของแบบสอบถาม)

ข้อ ที่	รายการ/กิจกรรม	เกณฑ์การพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปล ความหมาย
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
1	การจัดสภาพแวดล้อมภายใน อาคาร <u>การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้</u> โรงเรียนของท่านจัดบรรยากาศ ภายในอาคารเรียน ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ของเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	โรงเรียนของท่านจัดห้องเรียน พอเหมาะกับจำนวนนักเรียนและ สอดคล้องกับหลักสูตร	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
3	โรงเรียนของท่านได้จัดมุมการ จัดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ของเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	โรงเรียนจัดให้เด็กได้มีส่วนร่วม ในการรักษาสิ่งแวดล้อมภายใน อาคารเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
5	โรงเรียนของท่านจัดให้มี ห้องสมุดหรือห้องของเล่นที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของเด็ก และ เพียงพอสำหรับเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
6	<u>การจัดสภาพแวดล้อมที่</u> <u>ปลอดภัย</u> โรงเรียนของท่านมีการ ติดตั้งปลั๊กไฟที่ปลอดภัยและพัน มือเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อ ที่	รายการ/กิจกรรม	เกณฑ์การพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปล ความหมาย
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
7	โรงเรียนของท่านจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มี ขนาดพอเหมาะกับนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
8	โรงเรียนของท่านมีการติดตั้ง เครื่องตัดไฟและอุปกรณ์ ดับเพลิงที่พร้อมใช้งาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
9	โรงเรียนของท่านมีการวางแผน เกี่ยวกับความปลอดภัย โดยให้ ครูและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
10	โรงเรียนของท่านมีการ ตรวจสอบสิ่งที่ชำรุดหรือสิ่งที่จะ เป็นอันตราย ภายในอาคาร	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
11	<u>การจัดสภาพแวดล้อมให้ถูก สุขลักษณะ</u> โรงเรียนของท่านมีพื้นที่พัก สำหรับเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
12	โรงเรียนของท่านมีพื้นที่สำหรับ แปรงฟัน ล้างมือและทำความ สะอาดร่างกาย เหมาะสมกับเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
13	โรงเรียนของท่านมีห้องเรียนที่มี แสงสว่างเพียงพอ และอากาศ ถ่ายเทได้สะดวก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
14	โรงเรียนของท่านมีถังขยะที่ สะอาดและมีฝาปิดมิดชิด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อ ที่	รายการ/กิจกรรม	เกณฑ์การพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปล ความหมาย
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
15	โรงเรียนของท่านมีห้องส้วมที่ถูก สุขลักษณะ เหมาะสมกับวัย สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ สำหรับเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
16	การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก อาคาร <u>การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้</u> โรงเรียนของท่านจัดให้มีพื้นที่ สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ อาคารเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ของเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
17	โรงเรียนของท่านมีการจัดมุมที่พัก สำหรับให้ความรู้ผู้ปกครอง	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
18	โรงเรียนของท่านมีการวางแผน และให้เด็กได้มีโอกาสออกมา เรียนรู้นอกห้องเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
19	โรงเรียนของท่านมีอาคารเรียน และอาคารประกอบเหมาะสำหรับ การใช้งาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
20	โรงเรียนของท่านจัดให้มีการ ประเมินการใช้สถานที่หรือแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อ ที่	รายการ/กิจกรรม	เกณฑ์การพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปล ความหมาย
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
21	โรงเรียนของท่านมีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้มีสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้
22	โรงเรียนของท่านมีการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษากับครู บุคลากร และนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
23	โรงเรียนของท่านมีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมกับความปลอดภัยสำหรับเด็ก	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
24	โรงเรียนของท่านมีที่ตั้งเป็นสัดส่วน มีอาณาเขตชัดเจน ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น เสียงรบกวนและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
25	โรงเรียนของท่านมีการให้ความรู้และฝึกซ้อมนักเรียนกรณีเกิดวาทภัยและอัคคีภัย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
26	<u>การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูก สุขลักษณะ</u> โรงเรียนของท่านมีการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย รมรื่น สวยงาม	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ข้อ ที่	รายการ/กิจกรรม	เกณฑ์การพิจารณาของ ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปล ความหมาย
		คน ที่1	คน ที่2	คน ที่3	คน ที่4	คน ที่5			
27	โรงเรียนของท่านมีการจัดพื้นที่ เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะ เพียงพอ และมี การกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
28	โรงเรียนของท่านได้จัดสถานที่ สำหรับเก็บน้ำสะอาด ปลอดภัย เพื่อดื่มใช้เพียงพอ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
29	โรงเรียนจัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาด สำหรับบริโภค เด็กมีแก้วน้ำ ส่วนตัว และมีการล้าง จัดเก็บให้ ถูกสุขลักษณะ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
30	โรงเรียนของท่านมีการดูแล สภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย รั่มรื่น สวยงาม	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ดร.รณิดา เขยชุ่ม	หัวหน้าภาควิชาวัดผลประเมินผล
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เรือเอก ดร.อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์	ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.ศรีไพร ตาอินทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลมยุรี
จังหวัดเชียงใหม่
4. อาจารย์พิสมัย อะโน	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่
การประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3
5. ดร.สุภาพร ราธิเสน	ผู้ประเมินภายนอก บริษัทเวียงพิงค์การประเมิน

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวบุษรา จิตรวัฒนกำจร
วัน เดือน ปีเกิด	7 มกราคม 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงใหม่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	103/1 หมู่ 3 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลฉัตรพฤษ์ 103/1 หมู่ 3 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2527	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนรังษีวิทยา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2530	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนจักรคำคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
พ.ศ.2540	สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต จาก สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2547	สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ.2557	สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.